

Народна банка на Република Северна Македонија

ДИРЕКЦИЈА ЗА МОНЕТАРНА ПОЛИТИКА И ИСТРАЖУВАЊЕ

Најнови макроекономски показатели Преглед на тековната состојба

јуни 2022 година

Најнови макроекономски показатели

Преглед на тековната состојба – влијанија врз монетарната политика

Прегледот на тековната состојба има за цел да даде осврт на најновите макроекономски податоци (март – мај 2022 година) и споредба со последните макроекономски проекции (април 2022 година). Со тоа ќе се утврди колку тековната состојба во економијата соодветствува со очекуваните движења на варијаблите во последниот циклус проекции. Прегледот е фокусиран на промените на екстерните претпоставки и остварувањата кај домашните варијабли и на тоа како овие промени се одразуваат врз амбиентот за водење на монетарната политика.

Во најновите проекции за глобалната економија од јуни, меѓународните организации¹ извршија надолни ревизии на оцените за глобалниот економски раст во 2022 и 2023 година, во најголем дел поради негативните преносни ефекти од тековниот руско-украински воен конфликт, којшто предизвика дополнителни нарушувања на синџирите на снабдување и трговијата, силен раст на светските цени на примарните производи и на глобалната инфлација, побрзо затегнување на глобалните финансиски услови, зголемена неизвесност на глобално ниво и намалена доверба на економските субјекти. **Притоа, ризиците околу проекциите за глобалниот раст и натаму се претежно надолни.** Слично како во април, главниот ризик произлегува од неизвесноста поврзана со текот и времетраењето на воениот конфликт помеѓу Русија и Украина, при што евентуалната натамошна ескалација на геополитичките тензии би можело да доведе до позначителна фрагментација на глобалната трговија, инвестициската активност и финансиската инфраструктура, како и натамошен раст на цените на храната и енергијата, во услови на евентуални дополнителни нарушувања во снабдувањето. Во исто време, евентуалното побрзо затегнување на монетарната политика во развиените земји, особено во САД, претставува нагласен извор на ранливост за финансиската стабилност на брзорастечките економии и земјите во развој, со потенцијални негативни ефекти и врз глобалните економски изгледи. Покрај тоа, ризиците поврзани со пандемијата и натаму постојат, бидејќи сè уште постои можност за нејзино пролонгирање поради евентуалната појава на нови вирусни соеви и натамошна неизвесност од спроведувањето на политиката за „нулта ковид“ во Кина и нејзиното влијание врз функционирањето на глобалните синџири на снабдување. Во однос на **економските движења во еврозоната**, како наш главен трговски партнер, економската активност во првиот квартал на 2022 година забележа годишен раст од 5,4%, што претставува умерено забрзување во однос на растот остварен во четвртиот квартал од 2021 година (од 4,7%). Од аспект на показателите за вториот квартал, резултатите од анкетните истражувања на економските субјекти за мај се речиси непроменети во споредба со претходниот месец, при понеповолни оценки за индустрискиот сектор, а поповолни за потрошувачкиот и услужниот сектор, што севкупно, гледано на годишна основа, упатува на значително забавување на економскиот раст и можна стагнација во вториот квартал од 2022 година. Во овој контекст, во најновите јунски проекции за еврозоната ЕЦБ изврши значителна надолна ревизија на проекцијата за растот на БДП за 2022 и 2023 година, за кој сега се предвидува дека ќе изнесува 2,8% и 2,1%, соодветно. Од друга страна, проекцијата за растот за 2024 година е ревидирана во нагорна насока во однос на март, при оценета стапка од 2,1%². Слично на еврозоната, и Германија, нашиот најбитен поединечен трговски партнер, оствари засилен годишен економски раст од 3,8% во првиот квартал на 2022 година (1,8% во четвртиот квартал од 2021 година). Притоа, резултатите од анкетните истражувања за мај упатуваат на подобрување на економската активност во однос на претходниот месец, при поповолни оценки за сите сектори, делумно и поради времени фактори поврзани со постпандемичното повторно отворање на

¹ OECD, Економски изгледи, јуни 2022; Светската банка, Глобални економски изгледи, јуни 2022 година.

² Во март беше проектиран раст на БДП од 3,7%, 2,8% и 1,6% за 2022, 2023 и 2024 година, соодветно.

германската економија. Сепак, нивото на овие високофреквентни показатели и натаму е под долгорочниот просек, што историски гледано, сигнализира можен пад на активноста во вториот квартал на годишна основа. Движењата на пазарот на труд во еврозоната од почетокот на годината се стабилни, при што стапката на невработеност во април се задржа на нивото од 6,8%, колку што изнесуваше и во претходните два месеца. Во однос на инфлацијата во еврозоната, првичните податоци покажуваат нејзино натамошно забрзување, при што ценовниот раст во мај достигна ново рекордно ниво од 8,1%³ на годишна основа (7,4% во април), во услови на забрзан раст на сите три главни компоненти, а најмногу на енергетската компонента. Во услови на сè пораспространети и засилени инфлациски притисоци како резултат на војната во Украина, во најновите макроекономски проекции од јуни ЕЦБ изврши значителна нагорна ревизија на оцените за стапката на инфлација, за којашто сега се очекува дека ќе изнесува 6,8% во 2022 година, 3,5% во 2023 година и 2,1% во 2024 година⁴. Оттука, на редовниот состанок во јуни, ЕЦБ одлучи да преземе натамошни мерки за нормализирање на монетарната политика, имајќи го предвид исполнувањето на поставените предуслови од претходните состаноци. Во овој контекст, беше донесена одлука за завршување на откупот на хартии од вредност во рамките на Програмата за откуп на актива (АПП) на 1. јули, а воедно беше објавена намерата за зголемување на референтните каматни стапки за 0,25 п.п. на редовниот состанок во јули. Исто така, во однос на идната монетарна поставеност, ЕЦБ најави повторно зголемување на каматните стапки во септември, коешто ќе биде условено од новите среднорочни проекции за инфлацијата. Според најновите оценки, кај **странската каматна стапка ЕУРИБОР** со едномесечна рочност се извршени нагорни корекции, особено за 2023 година, во согласност со пазарните очекувања за постепено нормализирање на монетарната политика на ЕЦБ, почнувајќи од јули, наспроти претходните очекувања за зголемување на каматните стапки кон крајот на оваа година.

Гледано преку одделните квантитативни показатели за надворешното окружување значајни за македонската економија, најновите проекции за странската ефективна побарувачка за 2022 и 2023 година се ревидирани во надолна насока во однос на априлските оценки. Наспроти ова, кај **странската ефективна инфлација** се извршени нагорни корекции на оцените за оваа и наредната година. Од аспект на **девизниот курс евро/САД-долар**, тековно се очекува дека САД-доларот ќе забележи поголема апрецијација во 2022 година и малку помала депрецијација во 2023 година, во споредба со претходните оценки. **Најновите проекции за цените на примарните производи на светските берзи за 2022 и 2023 година се ревидирани главно во нагорна насока во однос на априлските оценки.** Притоа, се очекува дека најголемиот дел од примарните производи ќе забележат повисок раст на цените во 2022 година и главно помал пад во 2023 година. Движењата и оцените за цените на примарните производи се исклучително променливи и тековно се под силно влијание на случувањата поврзани со руско-украинскиот воен конфликт, што создава голема неизвесност околу нивната идна динамика и ефектите врз домашната економија, пред сè на краток рок.

Споредбата на последните макроекономски показатели од домашната економија со нивната проектирана динамика во рамките на априлскиот циклус проекции упатува на одредени отстапувања во одделни сегменти од економијата. Согласно со објавените проценети податоци од ДЗС, во првиот квартал од 2022 година реалниот БДП бележи раст од 2,4% на годишна основа (раст од 2,3% во претходниот квартал). Анализирани по компоненти, домашната побарувачка има позитивен придонес за растот, во услови на раст кај сите категории, а најмногу кај бруто-инвестиции, што е поврзано со силниот раст на увозот и зголемувањето на залихите на сировини и енергенти, во услови на неповолни

³ Се однесува на периодот од јануари 1997 година, од кога се објавуваат месечните податоци за стапката на инфлација во еврозоната.

⁴ Во март беше проектирана инфлација од 5,1%, 2,1% и 1,9% за 2022, 2023 и 2024 година, соодветно.

влијанија од воената ескалација помеѓу Русија и Украина од крајот на февруари и влошување на веќе нарушените глобални синџири на снабдување и пазарот на енергија. Следствено, нето-извозот има негативен придонес. Високофреквентните податоци за вториот квартал од 2022 година со кои се располага се делумни и се недоволни за согледување на состојбите во целина. Дополнителни тешкотии за согледување на состојбите во економијата има и зголемената неизвесност од воениот конфликт во Украина. Податоците за април покажуваат натамошен солиден реален годишен раст на прометот во вкупната трговија, додека индустриското производство бележи пад на годишна основа, по растот во претходниот квартал. **Во однос на промените кај потрошувачките цени, годишната стапка на инфлација во април – мај 2022 година изнесува 11,2%, што е малку повисоко во однос на последните проекции.** Годишната динамика на инфлацијата е пред сè одраз на порастот на цените на храната и енергијата како резултат на подолготрајниот и посилен раст на увозните цени. Имајќи предвид дека храната и енергијата се влезна компонента кај повеќе други производи и услуги, растот на цените станува пораспространет. Оттука, поголема динамика се забележува и кај движењето на базичната инфлација. Ценовните притисоци и натаму главно произлегуваат од фактори на страната на понудата, поврзани со промените на цените на глобалните пазари, што е поврзано со нарушувањата на пазарот на енергија и нарушувањата на глобалните синџири на снабдување. Во однос на очекуваните движења за цените на надворешните влезни претпоставки кај проекцијата на инфлацијата, ревизиите се во нагорна насока. Притоа, во услови на значителни осцилации во движењето на светските цени на примарните производи, предизвикани главно од војната во Украина и воведените санкции кон Русија од поголем дел од земјите во светот, нивното движење е тешко предвидливо, со што неизвесноста во однос на идните движења на цените е исклучително нагласена.

Нивото на девизните резерви и анализата на показателите за нивната соодветност покажуваат дека тие и понатаму се во сигурната зона. Расположливите податоци за надворешниот сектор упатуваат на трговски дефицит којшто е повисок од очекуваниот за вториот квартал од годината, но периодот на оцена е премногу кус за да може да се донесат прецизни заклучоци. Податоците за менувачкото работење за периодот април – мај 2022 година укажуваат на остварени нето-приливи од приватните трансфери коишто се повисоки од очекуваните за вториот квартал од 2022 година, според априлската проекција. Остварувањата кај билансот на плаќања за првиот квартал од 2022 година упатуваат на понизок дефицит во тековната сметка во однос на априлската проекција, но и пониски остварени нето финансиски приливи од очекуваните.

Во однос на **движењата во монетарниот сектор**, податоците за април покажуваат стабилизирање на вкупните **депозити** (по падот од 1,7% во март, непосредно по започнувањето на воениот конфликт во Украина), при умерен раст на депозитите на домаќинствата и месечен пад на депозитите на претпријатијата. Од валутен аспект, намалување се забележува кај денарските депозити (вклучително и депозитните пари), а умерен раст на депозитите во странска валута. На годишна основа, вкупните депозити во април се повисоки за 3,4%. Вкупните **кредити** на приватниот сектор во април се зголемија за 0,9% што пред сè произлегува од кредитите на претпријатијата, при истовремен поумерен раст и на кредитите на домаќинствата. Според валутната структура, растот во поголем дел е резултат на кредитите во домашна валута, при помал позитивен придонес на кредитите во странска валута. На годишна основа, растот на вкупните кредити во април изнесува 10%.

Во Буџетот на Република Северна Македонија во периодот јануари – април 2022 година е остварен дефицит од 4.639 милиони денари. Буџетскиот дефицит во најголем дел е финансиран преку користење на депозитите на државата кај Народната банка и преку задолжување на државата на домашниот пазар. Остварениот буџетски дефицит за првите четири месеци претставува 13,8% од дефицитот предвиден со Буџетот за 2022 година.

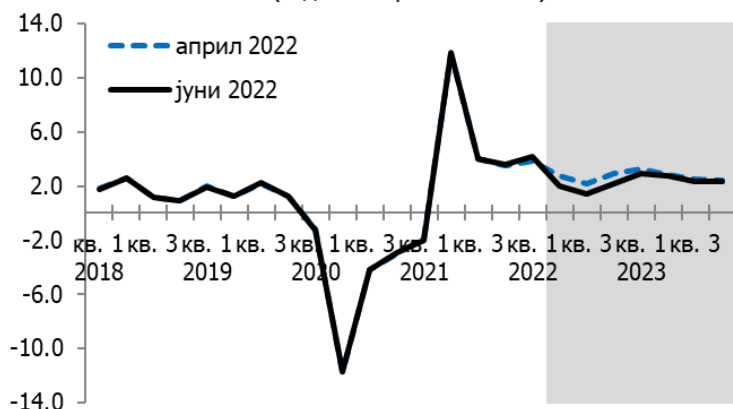
Последните макроекономски показатели упатуваат на остварување на ризиците во одредени сегменти од економијата, што создава понеповолен макроекономски амбиент за спроведување на монетарната политика. Нагорните придвижувања кај домашните цени во периодот април – мај 2022 година се посилни од проектираните, при посилен раст од очекуваниот и кај увозните цени, коишто и натаму во најголем дел придонесуваат за домашната инфлација, а неизвесноста од идната динамика на цените на енергијата и на храната на берзите постојано расте поради воените случувања во Украина и ги подгрева инфлациските очекувања. Во однос на домашната економска активност, остварувањата во првиот квартал од 2022 година се малку подобри од проектираните, но структурата на остварениот раст е во склад со очекувањата. Од друга страна, расположливите високофреквентни податоци за економската активност за вториот квартал се недоволни за согледување на состојбите во целина, но засега упатуваат на ризици за индустрискиот сектор поради воениот конфликт во Украина и неговиот силен одраз врз пазарите на примарните производи, пред сè на цените на енергијата и синцирите на снабдување. Податоците за прометот во трговијата покажуваат натамошни релативно солидни остварувања во услужниот сектор. Девизните резерви се одржуваат на соодветното ниво и во сигурната зона, со значително намалена потреба од присутност на Народната банка на девизниот пазар во периодот април – мај, за разлика од првиот квартал од годината кога беа поизразени притисоците од енергетската криза и имаше привремени шпекулативни притисоци. Во монетарниот сектор, годишниот раст на депозитите и кредитите засега главно е во согласност со проектираниот за вториот квартал на 2022 година, според априлската проекција.

Индексот на ФАО покажува намалување на притисоците кај цените на храната на светските берзи

По силните нагорни придвижувања на цените на храната на светските берзи во март, под влијание на воените случувања во Украина, во последните два месеца се забележува нивна стабилизација. Така, во периодот април – мај 2022 година, вкупниот индекс на цените на храната на ФАО (претставен во долари), бележи мал пад на месечна основа, во просек од 0,7% (пад од 0,9% и 0,6% во април и мај, соодветно), по двоцифрениот раст од 13,2% во март. Гледано одделно по категории, во овој период се забележува пад кај цените на маслото и млечните производи, додека кај цените на месото, житните култури и шеќерот се забележува позначително забавување на растот. Имајќи ја предвид зависноста на домашната економија од увоз на прехранбени производи, домашните цени на храната главно го следат трендот на движење на светските цени, при релативно мало временско задоцнување во преносот, со исклучок на цените на маслото каде што приспособувањето засега се одвива малку побавно во споредба со другите категории производи. Со оглед на ваквата поврзаност на домашните и светските цени на храната и доколку ваквите трендови на светските пазари се задржат и во следниот период, би можело да се очекува стабилизација и на домашните цени на храната.

Селектирани макроекономски показатели ^{1/}				2019								2020				2021										2022											
	2016	2017	2018	Кв.1	јун.	Кв.2	Кв.3	Кв.4	2019	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	2020	јан.	фев.	март	Кв.1	апр.	мај	јун.	Кв.2	јул.	авг.	сеп.	Кв.3	окт.	ное.	дек.	Кв.4	2021	јан.	фев.	мар.	Кв.1	апр.	мај
I. Реален сектор индикатори																																					
Бруто домашен производ (годишна реален раст)^{1/2}																																					
2.8	1.1	2.9	2.8			6.1	4.3	2.5	3.9	-1.3	-16.4	-5.9	-0.8	-6.1				-1.8																			
Индустриско производство^{1/3}																																					
стапка на промена (годишна)																																					
3.4	0.2	5.4	8.8	-2.7	1.1	7.1	-1.3	3.7	-3.7	-25.0	-7.5	-2.3	-9.5	-9.5	-13.5	-12.2	7.6	-6.1	46.1	16.5	9.5	22.2	-0.6	-1.4	-8.0	-3.5	-6.5	4.7	-4.9	-2.3	1.4	0.7	6.3	3.2	3.5	-3.8	
кумулятивна просечна стапка																																					
3.4	0.2	5.4	8.8	4.8	4.8	5.6	3.7	3.7	-3.7	-14.6	-12.1	-9.5	-9.5	-9.5	-13.5	-12.8	-6.1	-6.1	3.7	6.0	6.6	6.6	6.6	5.4	4.5	2.9	2.9	1.8	2.1	1.4	1.4	1.4	0.7	3.6	3.5	3.5	1.5
Инфлација^{1/4}																																					
ЦПМ Инфлација (годишна) ^{1/5}																																					
-0.2	2.4	0.9	1.2	0.3	1.2	0.6	0.0	0.4	0.6	0.5	1.5	2.2	2.3	2.3	1.9	1.9	2.1	2.0	2.7	3.0	2.7	2.8	3.4	3.6	3.7	3.5	4.1	4.8	4.9	4.6	4.9	6.7	7.6	8.8	7.7	10.5	11.9
ЦПМ Инфлација (кумулятивна просечна)																																					
-0.2	1.4	1.5	1.2	1.2	1.2	1.0	0.8	0.8	0.6	0.5	0.9	1.2	1.2	1.2	1.9	1.9	2.0	2.0	2.2	2.3	2.4	2.4	2.5	2.7	2.8	2.8	2.9	3.1	3.2	3.2	3.2	6.7	7.1	7.7	8.4	9.1	
Базична инфлација (кумулятивна просечна)																																					
1.3	2.3	1.5	0.9	0.9	0.9	0.8	0.5	0.5	0.7	0.6	0.7	0.9	0.9	0.9	1.8	1.7	1.6	1.6	1.6	1.7	1.8	1.8	2.0	2.1	2.2	2.2	2.2	2.3	2.4	2.4	2.4	3.2	3.7	4.2	4.2	4.7	5.1
Базична инфлација (годишна) ^{1/5}																																					
1.0	2.8	1.4	0.9	0.9	1.0	0.6	-0.4	-0.3	0.7	0.5	0.8	1.6	1.9	1.8	1.6	1.5	1.6	1.6	1.7	1.8	2.4	2.0	3.0	2.8	2.9	2.9	2.9	3.1	2.9	3.0	2.9	3.2	4.3	5.2	4.2	6.0	6.6
Работна сила																																					
Стапка на невработеност																																					
23.7	22.4	20.7	17.8		17.5	17.1	16.6	17.3	16.2	16.7	16.5	16.1	16.4		16.0							15.9				15.7				15.2	15.7					14.8	
II. Фискален сектор индикатори																																					
(Централен Буџет и Буџети на Фондови)																																					
Вкупни буџетски приходи																																					
169,356	179,673	188,505	46,042	15,549	50,076	50,986	56,718	203,822	46,494	40,923	48,585	53,562	189,554	14,806	16,423	17,667	48,896	19,271	15,726	17,410	52,407	20,190	17,132	19,151	56,473	20,055	19,133	21,057	60,245	218,021	16,767	18,852	21,549	57,168	21,777		
Вкупни буџетски расходи																																					
185,407	196,561	200,071	49,243	17,588	53,915	52,085	62,202	217,445	53,895	59,458	58,511	71,557	243,421	18,995	19,176	19,101	57,272	19,242	20,759	21,206	61,207	23,338	22,489	19,538	65,365	18,739	24,399	29,924	73,062	256,906	20,226	22,248	21,353	63,827	19,757		
Буџетско салдо (готовинска основа)																																					
-16,051	-16,888	-11,566	-3,201	-2,039	-3,839	-1,099	-5,484	-13,623	-7,411	-18,535	-9,926	-17,995	-53,867	-4,189	-2,753	-1,434	-8,376	29	-5,033	-3,796	-8,800	-3,148	-5,357	-387	-8,892	1,316	-5,266	-8,867	-12,817	-38,885	-3,459	-3,996	196	-6,659	2,020		
Буџетско салдо (% од БДП) ^{1/1}																																					
-2.7	-2.7	-1.8	-0.5	-0.3	-0.6	-0.2	-0.8	-2.0	-1.1	-2.8	-1.5	-2.7	-8.2	-0.6	-0.4	-0.2	-1.2	0.0	-0.7	-0.5	-1.2	-0.4	-0.7	-0.1	-1.2	0.2	-0.7	-1.2	-1.8	-5.4	-0.4	-0.4	0.0	-0.8	0.2		
III. Финансиски индикатори^{1/6}																																					
Парична маса (M4), годишна стапка на раст																																					
6.2	5.1	11.8	11.7	10.5	10.5	10.8	9.3	8.9	9.8	6.9	6.9	6.9	6.9	7.7	8.2	7.9	7.9	7.1	7.0	6.7	6.7	7.1	9.6	8.2	8.2	7.8	7.6	7.0	7.0	7.0	6.5	5.3	2.8	2.8	3.0		
Вкупни кредити, годишна стапка на раст																																					
-0.1	5.4	7.3	9.0	8.1	8.1	5.6	6.0	6.0	5.8	6.6	7.3	4.7	4.7	4.6	4.4	5.2	5.2	5.7	5.6	5.1	5.1	5.2	6.4	6.3	6.3	6.7	7.7	8.3	8.3	8.3	8.4	8.9	9.8	9.8	10.0		
Вкупни кредити на население																																					
7.0	9.2	10.3	9.7	9.9	9.9	9.5	10.5	10.5	10.1	8.8	9.5	8.0	8.0	7.4	7.1	8.1	8.1	8.9	8.8	8.7	8.7	8.0	7.9	7.5	7.5	7.3	7.7	7.8	7.8	7.8	7.8	7.8	7.9	7.9	7.8		
Вкупни кредити на претпријатија																																					
-5.3	2.3	4.5	8.2	6.4	6.4	1.7	1.9	1.9	1.8	4.6	5.2	1.1	1.1	1.6	1.4	2.1	2.1	2.3	2.1	1.2	1.2	2.0	4.5	4.8	4.8	4.8	5.6	7.4	8.7	8.7	8.7	9.0	10.0	11.9	11.9	12.3	
Вкупни депозити (со депозитни пари), годишна стапка на раст^{1/7}																																					
6.1	5.0	12.1	11.9	10.6	10.6	11.0	9.0	9.0	7.9	7.9	8.4	5.4	5.7	5.7	6.1	6.9	7.3	7.3	6.8	7.1	6.7	6.7	6.8	9.9	8.2	8.2	7.9	7.9	7.5	7.5	7.2	5.8	3.2	3.2	3.4		
Вкупни депозити на население																																					
2.5	6.1	9.5	8.7	9.0	9.0	9.3	7.9	7.9	8.6	8.7	6.1	4.6	4.6	4.7	5.2	5.2	5.2	5.2	4.7	4.8	4.2	4.2	4.3	7.4	6.9	6.9	7.2	7.1	7.1	7.1	7.1	6.8	6.0	3.9	3.9	4.6	
Вкупни депозити на претпријатија																																					
13.4	2.1	9.5	12.1	10.1	10.1	11.1	14.6	14.6	12.5	11.2	8.0	10.1	10.1	12.0	13.7	12.9	12.9	14.3	16.0	16.7	16.7	17.1	20.2	15.6	15.6	13.9	13.7	11.6	11.6	11.6	11.6	11.5	8.3	3.9	3.9	1.7	
Каматни стапки^{1/8}																																					
Каматна стапка на БЗ (крај на месец/квартал/година)																																					
3.75	3.25	2.50	2.25	2.25	2.25	2.25	2.25	2.25	1.75	1.50	1.50	1.50	1.50	1.50	1.50	1.25	1.25	1.25	1.25	1.25	1.25	1.25	1.25	1.25	1.25	1.25	1.25	1.25	1.25	1.25	1.25	1.25	1.25	1.25	1.50	1.75	
Активни каматни стапки																																					
депозити																																					
7.0	6.6	6.1	5.8	5.6	5.7	5.6	5.4	5.6	5.3	5.3	5.1	5.1	5.2	5.0	5.0	5.0	5.0	5.0	5.0	4.9	4.9	4.9	4.9	4.8	4.8	4.8	4.8	4.8	4.7	4.7	4.7	4.9	4.6	4.6	4.6	4.6	
депозити (агрегатна, за депозити и денарски со девизна клаузула)																																					
5.7	5.3	4.9	4.7	4.6	4.7	4.6	4.5	4.6	4.4	4.3	4.3	4.2	4.3	4.2	4.2	4.1	4.2	4.1	4.1	4.1	4.1	4.1	4.1	4.1	4.1	4.1	4.1	4.1	4.1	4.1	4.1	4.1	4.0	4.0	4.0	3.9	
Пасивни каматни стапки																																					
денарски																																					
2.5	2.2	2.0	2.0	1.9	1.9	1.9	1.7	1.9	1.6	1.5	1.4	1.4	1.5	1.3	1.3	1.3	1.3	1.3	1.3	1.2	1.2	1.2	1.2	1.2	1.1	1.1	1.1	1.1	1.1	1.2	1.0	1.0	1.0	1.0	1.0		
депозити (агрегатна, за депозити и денарски со девизна клаузула)																																					
1.0	0.9	0.8	0.8	0.8	0.8	0.8	0.7	0.8	0.7	0.6	0.6	0.6	0.6	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5	0.4	0.4	0.4	0.4	0.4	
IV. Надворешен сектор индикатори																																					
Биланс на тековна сметка (во милиони ЕУР)																																					
-275.5	-102.9	-71.2	-175.3	54.2	-62.2	165.1	-295.8	-368.3	-155.68	-90.0	-50.6	-69.9	-366.2	29.6	-67.4	-15.1	-53.0	-112.9	-5.4	3.0	-115.3	90.8	-7.6	15.8	99.1	-62.6	-109.3	-174.6	-346.5	-415.7	-10.1	-253.7	-128.7	-392.4		-403.0	
Биланс на тековна сметка (% од БДП)																																					
-2.9	-1.0	-0.07	-1.6	0.5	-0.6	1.5	-2.6	-3.3	-1.85	-0.8	-0.5	-0.6	-3.4	0.3	-0.6	-0.1	-0.5	-1.0	-0.0	0.1	-1.0	0.8	-0.1	0.1	0.1	-0.5	-0.9	-1.5	-3.0	-3.5	-0.1	-1.9	-1.0	-2.9		-3.0	
Трговински биланс (во милиони ЕУР)^{9/}																																					
-1,786.2	-1,816.2	-1,811.4	-456.0	-83.8	-470.7	-433.3	-647.75	-2007.7	-511.04	-384.3	-390.6	-530.7	-1,816.6	-96.4	-20.4	-231.9	-529.63	-274.6	-206.6	-223.9	-705.1	-218.1	-238.3	-161.2	-617.6	-248.3	-263.8	-351.2	-863.3	-2,715.7	-262.7	-310.8	-324.1	-897.7		-403.0	
Трговински биланс (% од БДП)																																					
-6.0	-1.81	-1.6	-1.9	-4.1	-6.7	-4.2	-9.9	-5.76	-1.918	-1.77	-3.6	-4.9	-6.0	-1.9	-0.2	-1.9	-2.0	-1.9	-2.0	-1.4	-5.3	-2.1	-2.2	-3.0	-7.4	-23.1	-2.0	-5.3	-23.2	-2.0	-2.4	-4.7	-3.0		-3.0		
Увоз (во милиони ЕУР)																																					
-6,176.5	-6,834.9	-7,063.1	-4,950.4	-618.6	-2,096.4	-2,067.2	-2,287.07	-8441.0	-1,918.77	-1,426.9	-1,996.8	-2,579.4	-7,594.5	-623.7	-704.6	-820.5	-2,190.8	-891.6	-753.7	-704.7	-2,452.9	-837.2	-684.3	-725.7	-2,335.3	-808.8	-943.1	-943.9	-2,235.3	-9,638.3	-808.8	-1,012	-1,047	-2,836.9		-1,085.7	
Извоз (во милиони ЕУР)																																					
4,990.3	5,018.7	5,822.4	1,534.3	534.9	1,625.7	1,633.9	1,639.32	6433.3	1,407.72	1,042.6	1,606.2	1,721.4	5,777.9	527.3	545.2	588.6	1,661.2	617.0	547.1	583.8	1,747.8	587.1	566.2	564.5	1,717.7	588.9	614.3	592.7	1,795.9	6,922.6	546.0	670.3	722.9	1,939.3	682.7		
стапка на раст на увозот (годишна)																																					
6.5	10.7	12.2	11.6	-3.6	-10.9	12.0	6.06	10.0	-3.60	-31.9	-3.4	-1.4	-10.0	5.5	3.7	35.1	14.2	138.5	65.5	35.1	71.9	12.3	33.3	7.3	17.0	9.5	26.3	19.1	21.4	26.9	29.7	31.4	27.6	29.5	17.8		
стапка на раст на извозот (годишна)																																					
7.4	14.3	17.0	12.2	10.7	11.4	11.2	0.31	9.6	-25.8	-35.9	-1.7	5.1	-10.0	15.4	4.9	36.6	18.0	192.0	61.2	18.7	67.6	13.2	13.0	-3.8	6.9	-1.4	6.2	8.7	4.3	19.8	3.6	23.0	22.8	16.7	10.7		
Странски директни инвестиции (во милиони ЕУР)																																					
316.9	180.0	603.7	59.3	0.5	29.2	82.3	192.51	363.3	82.25	-8.6	-8.2	48.3	154.7	-42.4	23.7	15.2	-3.5	102.5	31.3	83.2	217.0	-16.4	16.5	24.5	24.6	60.7	50.4	86.1	197.1	435.2	50.9	2.3	47.1	100.2			
Надворешен долг																																					
Бруто надворешен долг (во милиони ЕУР)																																					
7,216.6	7,372.5	7,843.7	8238.5		8324.7	8568.6	8,154.4	8,154.4	8295.5	8770.9	9068.8	8536.1	8,536.1				9,809.7																				

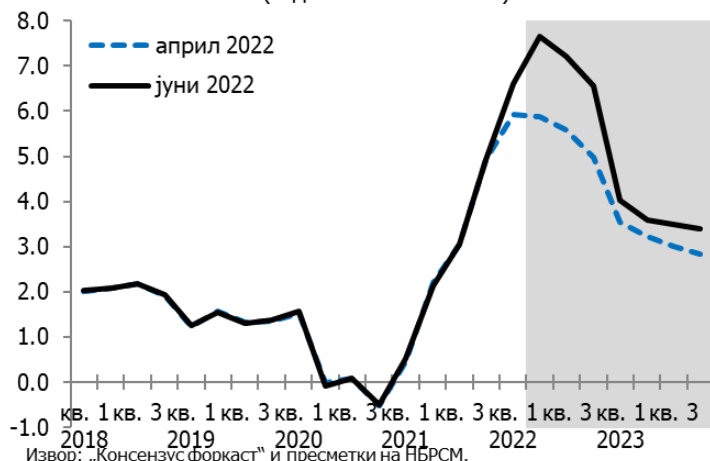
Странска ефективна побарувачка
(годишни промени во %)

Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРСМ.

Во најновите проекции за **странската ефективна побарувачка** е извршена надолна корекција на оцените за целиот период на проекции. Имено, тековно се очекува дека растот на странската ефективна побарувачка во 2022 и 2023 година ќе изнесува 2,4% и 2,6%, соодветно, наспроти 2,9% и 2,8%, соодветно во април. Ваквите ревизии во најголема мера се резултат на оцените за пониската економска активност на Германија⁵ во споредба со априлските оцени.

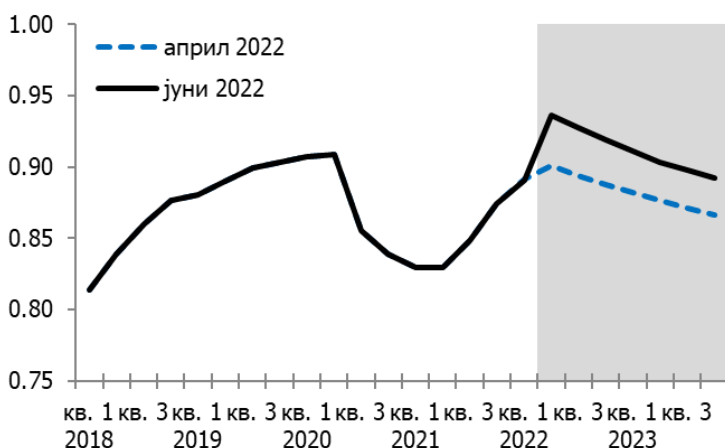
Странска ефективна инфлација
(годишни стапки во %)

Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРСМ.

Од друга страна, **кај странската ефективна инфлација** е извршена нагорна ревизија за целиот период на проекции, особено во 2022 година. Притоа, тековно се очекува дека растот на странската ефективна инфлација ќе изнесува 7,3% и 3,7% во 2022 и 2023 година, соодветно, наспроти 5,7% и 3,2% во април. Нагорната ревизија се должи на очекувањата за повисока инфлација кај сите наши увозни партнери, при што најголем придонес во нагорната ревизија за двете години во просек имаат Германија и Полска.

Курс евро/САД-долар

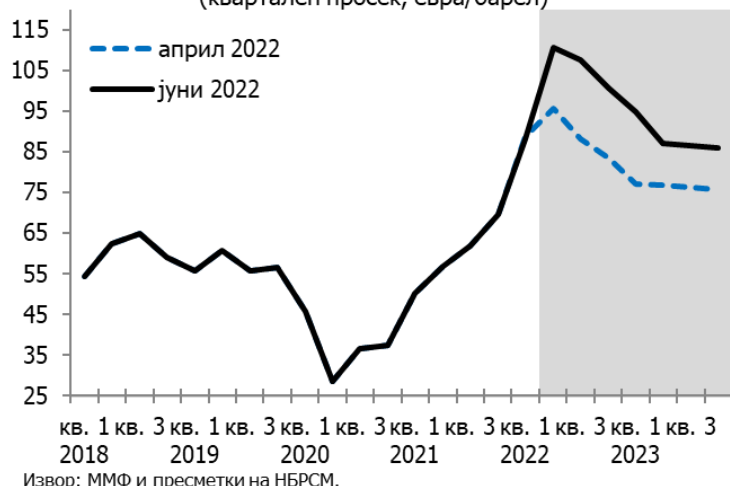

Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРСМ.

Кај **девизниот курс евро/САД-долар** исто така е извршена нагорна ревизија за двете години на проекција. Согласно со тековните оцени се очекува поголемо зајакнување на вредноста на САД-доларот во однос на еврото во 2022 година, што во најголема мера е одраз на очекувањата за побрзо монетарно затегнување од страна на ФЕД, во услови на зголемен интерес на инвеститорите за САД-доларот поради високата неизвесност поврзана со воениот конфликт во Украина. За 2023 година се очекува депрецијација на САД-доларот во однос на еврото, но помала во однос на проектираната во април.

⁵ Проектиран раст на Германија од 2% и 2,4% во 2022 и 2023 година, соодветно, наспроти 2,5% и 2,6% во април.

Нафта „брент“
(квартален просек, евра/барел)

Нагорни се ревизиите и кај цената на нафтата⁶, особено за 2022 година. Во услови на договорено зголемување на производството на нафта од страна на земјите членки на ОПЕК+⁷, ваквата корекција главно се должи на воведувањето забрана за увоз на руска нафта од страна на Европската Унија (со одредени исклучоци) поради конфликтот во Украина, како и зголемувањето на продажните цени на нафта од страна на Саудиска Арабија. За 2023 година се очекува помал пад на цената на нафтата во однос на оцените во април.

Цени на никелот и бакарот во евра
(годишни промени во %)

Кај цените на металите, ревизиите се надолни за целиот период на проекции, особено за никелот во 2022 година. Надолната корекција кај цената на никелот во најголема мера е одраз на забавената економска активност во Кина и очекувањата за евентуална помала побарувачка од страна на индустријата на електрични автомобили, поради веќе високите трошоци на производство што би влијаеле дестимулативно врз побарувачката за автомобили. Кај бакарот, надолната корекција се должи на очекувањата за забавување на економската глобална активност, во услови на очекувања за натамошно монетарно затегнување од страна на ФЕД.

⁶ За анализата на цените на нафтата, металите и примарните прехранбени производи се користат разни извештаи на ММФ, Светската банка, ФАО, ОПЕК, ЕЦБ и на специјализирани меѓународни економски портали.

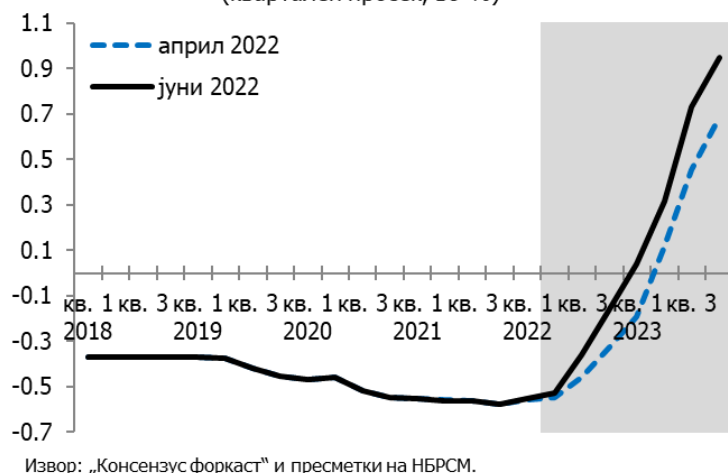
⁷ На редовниот состанок на земјите од ОПЕК+, одржан на 2.7.2022 година беше одлучено да се зголеми производството за нафта во јули и август за 648.000 барели на ден (поголемо производство за 50% од претходно планираното).

Цени на пченицата и пченката во евра
(годишни промени во %)

Кај цените на прехранбените производи се извршени нагорни ревизии за целиот период на проекции. Така, во 2022 година се очекува поголем раст на цената на пченицата и пченката, во услови на прекин во синџирите на снабдување со овие производи во Црното Море поради воениот конфликт помеѓу Украина и Русија⁸, како и очекувањата за пониско производство на житните култури кај дел од другите поголеми производители заради неповолни временски услови. За 2023 година, се очекува дека цената на пченицата ќе остане иста како во 2022 година, наспроти претходните очекувања за нејзин пад, додека цената на пченката би забележала помал пад, во однос на априлската проекција.

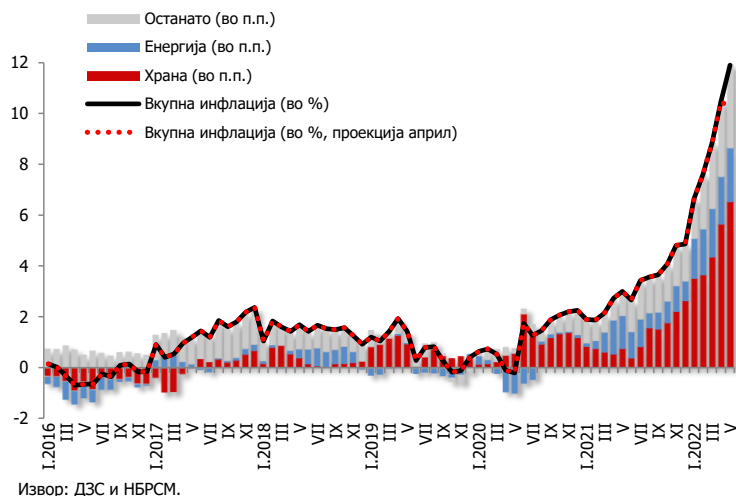
Едномесечен Еурибор
(квартален просек, во %)

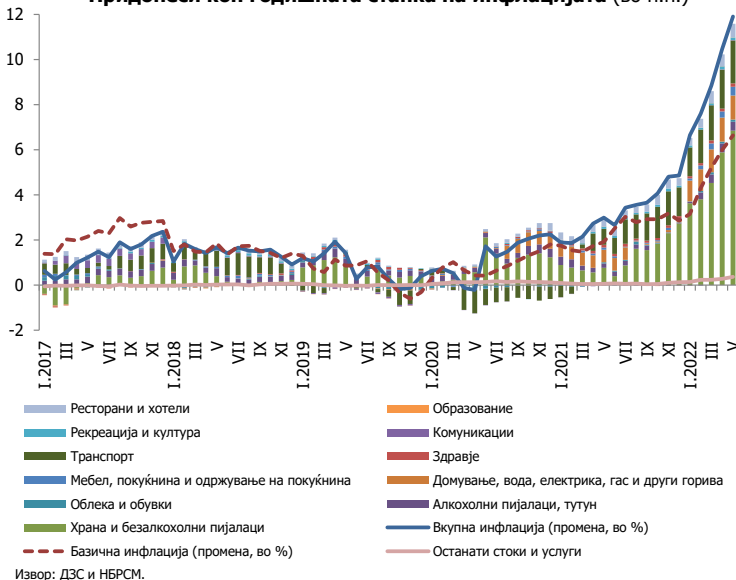
Кај едномесечниот ЕУРИБОР ревизиите се нагорни во целиот период на проекции, особено во 2023 година. Притоа и натаму се очекува дека едномесечниот ЕУРИБОР во 2022 година ќе се задржи во негативната зона и во просек ќе изнесува -0,4% (-0,47% во април), додека почнувајќи од првиот квартал на 2023 година се очекува дека ќе премине во позитивната зона и дека за целата година ќе изнесува 0,51% во просек (0,27% во април). Ваквите движења во најголема мера се должат на очекувањата за побрзо затегнување на монетарна политика од страна на ЕЦБ во јули, наспроти претходните очекувања за зголемување на каматните стапки кон крајот на годината.

⁸ Украина и Руската Федерација заедно сочинуваат околу 24% од глобалниот извоз на пченица и 14% од глобалниот извоз на пченка (од 2016 до 2020 година). Извор: Ројтерс, изработено согласно со податоците од UN Comtrade ([врска](#)).

Стапка на инфлација
(годишни придонеси во вкупната инфлација, во п.п.)

Придонеси кон годишната стапка на инфлацијата (во п.п.)

Во мај 2022 година, **домашните потрошувачки цени** се зголемија за 2% на месечна основа (2,2% во претходниот месец), како резултат на зголемувањето на цените кај сите три главни компоненти, при истовремено активни државни мерки за ублажување на ценовните притисоци⁹. Притоа, најголем придонес кон растот имаат зголемените цени на храната, при позначителен раст на цените во категоријата „леб и жита“, по што следи растот на цените во категоријата „млеко, сирење и јајца“ и на месото. Кај енергетската компонента, растот на цените во мај се должи на повисоките цени на горивата, согласно со растот на цените на нафтените деривати на светските берзи под влијание на актуелната руско-украинска војна. Зголемување на цените на месечна основа се забележува и кај базичната компонента на инфлацијата, под влијание на порастот на цените на обувките, безалкохолните пијалаци, услугите за сместување, како и на зголемените цени на производите за лична хигиена и рутинско одржување на домаќинствата, а негативен придонес има намалувањето на цените на воздухопловниот транспорт.

Годишната стапка на инфлација во мај изнесува 11,9% (10,5% во април), при поизразено забрзување на годишниот раст на цените кај прехранбената компонента. Најголем придонес кон годишната стапка на инфлација имаат зголемените цени на лебот и житните производи, горивата, месото, свежиот зеленчук, повисоките цени во категоријата „млеко, сирење и јајца“, како и порастот на цената на електричната енергија од почетокот на годината¹⁰. Остварената годишна стапка на инфлација во мај е над стапката од априлскиот циклус проекции, во услови на нагорни отстапувања и кај цените на надворешните влезни претпоставки, што укажува на изразена непредвидливост во

⁹ На 9 март 2022 година државата донесе пакет-мерки за справување со енергетската криза и високиот раст на цените. За ублажување на растот на цените на храната и енергентите беа донесени следниве мерки: намалување на повластената стапка на ДДВ за основните прехранбени производи од 5% на 0%, со важност од 17 март до 31 мај 2022 година; замрзнување на трговските маржи на основните прехранбени производи; намалување на стапката на ДДВ од 18% на 10% при промет на енергентите: безоловен бензин, гасно масло, течен нафтен гас (ТНГ) и метан; и намалување на акцизата врз основа на берзанските цени, за ублажување на влијанието на цените на берзата со што ќе има директно влијание на цената на горивата на бензинските пумпи. Притоа, од основните прехранбени производи се вклучени следниве производи: леб, брашно тип 400, млеко со масленост од 2%, 3,2% и 3,5%, бел шеќер, сончогледово масло, месо и други кланични производи за јадење, бел ориз и јајца. Највисоката трговска маржа за основните прехранбени производи за сите трговски друштва и трговци поединци кои учествуваат во трговскиот синџир во трговијата на големо се утврдува во вкупен износ до 4% на продажната цена пресметана во трговијата на големо, односно во вкупен износ до 3% на продажната цена пресметана во трговијата на мало.

¹⁰ Согласно со одлуката на Регулаторната комисија за енергетика на РСМ од 30.12.2021 година, цената на електричната енергија за универзалниот снабдувач „ЕВН ХОМЕ“ ДОО Скопје од 1 јануари 2022 година е зголемена за 9,48% (<https://www.erc.org.mk/pages.aspx?id=153>).

Инфлација и цени на храната и енергијата

(годишни промени, во %)

Извор: Државен завод за статистика и пресметки на НБРСМ.

однос на очекуваната динамика на светските цени на примарните производи. Оттука, отстапувањето е најизразено кај енергетската и прехранбената компонента.

Базичната стапка на инфлација во мај изнесува 0,9% на месечна основа (1,1% во претходниот месец). На годишна основа, базичната стапка на инфлација изнесува 6,6% (6% во претходниот месец), во чии рамки највисок позитивен придонес имаат цените на услугите во рестораните и хотелите, надополнет од цените на безалкохолните пијалаци, тутунот и производите за лична хигиена, а во помал дел и од цените на воздухопловниот и патниот транспорт, автомобилите и нетрајните производи за рутинско одржување на домаќинствата.

Странски ефективни* и домашни цени на храна и безалкохолни пијалаци (индекси, 2015=100)

* Ефективните странски цени на храна се добиени како пондериран збир од цените на храната во земјите што се најзначајни трговски партнери на Северна Македонија во доменот на увозот на храна.

Извор: ДЗС, Еуростат и пресметки на НБРСМ.

Во однос на очекуваните движења за цените на надворешните влезни претпоставки кај проекцијата на инфлацијата, ревизиите се во нагорна насока. Притоа, и понатаму е нагласена високата неизвесност во движењето на светските цени на примарните производи во следниот период, при неизвесни економски ефекти од воениот конфликт во Украина и санкциите кон Русија воведени од поголемиот дел од земјите во светот.

Просечна исплатена плата
(годишни стапки, во %)

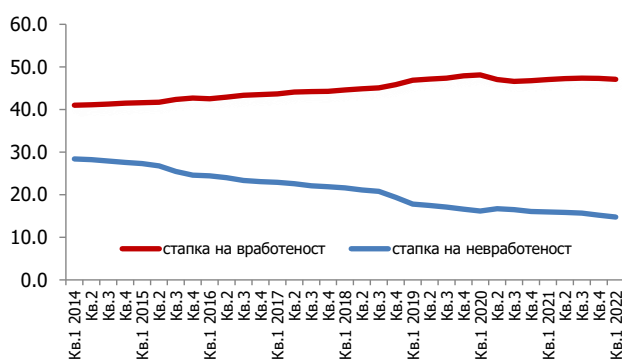
Извор: ДЗС.

Просечна исплатена месечна нето-плата по сектори
(номинални годишни стапки, во %)

Извор: ДЗС.

Стапки на вработеност и невработеност (во %)

Извор: Државен завод за статистика, Анкета за работна сила.

Во март 2022 година, номиналниот годишен раст на просечната нето-плата изнесуваше **10,1%** (6,8% во претходниот месец). За годишниот раст на платите и забрзувањето на растот главно придонесува вонредното зголемување на минималната плата од 18,5% во март 2022 година согласно со последните законски измени¹¹, дополнително на преносниот ефект од редовното зголемување¹² на минималната плата за 1,7% во април минатата година.

Годишен раст на платите во март има кај сите дејности, а најмногу кај „финансиски дејности“, „уметност, забава и рекреација“, „објекти за сместување“, „земјоделство“, „преработувачка индустрија“, „стручни, научни и технички дејности“ и „трговија“.

При раст на трошоците на живот на годишно ниво, **реалниот годишен раст на нето-платата во март изнесуваше 1,2%.**

Остварениот номинален и реален годишен раст на платите во првиот квартал од 2022 година (од 7,7% и 0%, соодветно) е над очекуваните стапки за овој период во рамките на априлската проекција.

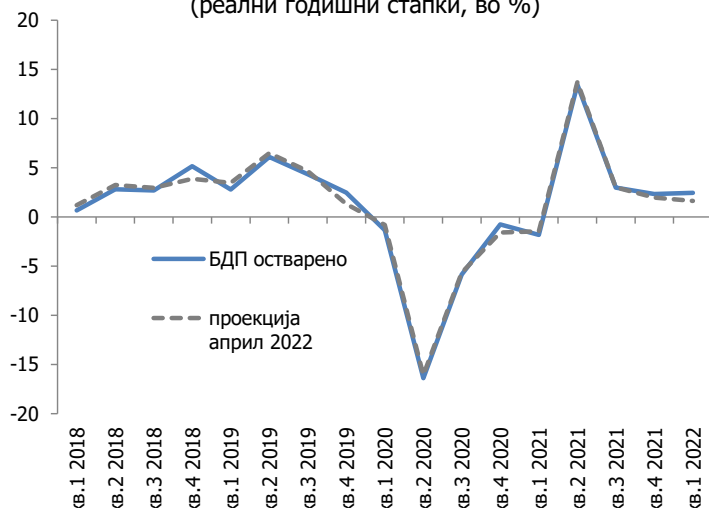
Во првиот квартал од 2022 година, забележуваме натамошно стабилизирање на пазарот на труд, а со тоа и продолжување на позитивните придвижувања на годишна основа во овој сегмент од економијата. Така, **стапката на вработеност се зголеми за 0,1 п.п.** во однос на истиот квартал од претходната година и изнесува 47,1%. Исто така, **стапката на невработеност забележа натамошно намалување, со што се сведе на 14,8%** (15,2% во претходниот квартал).

Во првиот квартал од 2022 година БДП оствари реален раст од 2,4% на годишна

¹¹ Согласно со последните законски измени и дополнувања за раст на минималната плата („Службен весник на РСМ“ бр. 41/22) од март 2022 година беше извршено вонредно зголемување на минималната нето-плата за 2806 денари, согласно со постигнатиот тристран договор помеѓу Владата, синдикатите и работодавачите, каде што државата ќе го субвенционира делот врзан за придонесите (од март 2022 до декември 2022 година во износ 1197 денари за секој месец). Висината на минималната плата во бруто-износ, започнувајќи од март 2022 година до февруари 2023 година изнесува 26.422 денари (претходно 22.146 денари), односно минималната плата во нето-износ изнесува 18.000 денари (претходно 15.194 денари). Исто така, со последните измени и дополнувања утврдена е и нова методологија со која минималната плата ќе се усогласува во следниот период, односно од март 2023 година, односно со порастот за претходната година на просечно исплатената плата во РСМ и индексот на трошоците на живот – 50% од порастот од секој показател, соодветно. Покрај тоа, дефинирано е дека минималната плата не може да биде пониска од 57% од висината на просечно исплатената нето-плата во РСМ за претходната година.

¹² Во април 2021 година беше извршено редовното усогласување за зголемување на минималната плата за 260 денари, па започнувајќи од април 2021 година до март 2022 година изнесува 22.146 денари (претходно 21.776 денари), односно минималната плата во нето-износ изнесува 15.194 денари (претходно 14.934 денари).

Бруто домашен производ
(реални годишни стапки, во %)

Извор: ДЗС и проекции на НБРСМ.

Разликите во серијата во остварениот период се должат на редовни ревизии на ДЗС.

ОСНОВА, што претставува задржување на стабилниот раст на домашната економија.

Гледано од расходната страна на БДП, растот во првиот квартал во целост се должи на позитивниот придонес на домашната побарувачка, во услови на раст кај сите категории, а најмногу кај бруто-инвестициите, поврзано со силниот раст на увозот и кумулирањето залихи на сировини и енергенти, во услови на неповолни влијанија од воената ескалација помеѓу Русија и Украина од крајот на февруари и влошување на веќе нарушените глобални синџири на снабдување и пазарот на енергија. Следствено, негативен придонес бележи нето извозната компонента.

Гледано од производната страна на БДП, растот во првиот квартал во најголема мера се должи на позитивниот придонес на групата дејности „трговија, транспорт и угостителство“, коишто беа едни од најпогодените дејности од кризата предизвикана од ковид-19. Дополнителен позитивен придонес имаат индустријата, „стручни, научни и технички дејности; административни и помошни услужни дејности“, земјоделството, финансиски дејности и дејности на осигурување, како и дејностите во врска со недвижен имот. Од друга страна, најголем негативен придонес бележи градежниот сектор, а негативен придонес има и секторот „јавна управа и одбрана; образование; здравствена и социјална заштита“.

Индикатор на економска доверба и БДП

Извор: ДЗС и Европска комисија.

Во услови на ограничен обем на расположливи податоци, тешко е да се даде прецизна оцена за целокупната состојба во економијата во вториот квартал од 2022 година. Кога станува збор за согледувањата на економските субјекти за состојбата во економијата¹³, резултатите од анкетните истражувања за периодот април – мај 2022 година упатуваат на поповолни согледувања во однос на вториот квартал од 2021 година, а исто така, согледувањата се малку поповолни во однос и на претходниот квартал, кога беше забележано влошување кај показателот на економска доверба

¹³ Се однесува на анкетите спроведени од страна на Европската комисија за мерење на економската доверба на субјектите во една економија. Композитниот показател на економска доверба се добива како пондериран просек од показателите на доверба за потрошувачите и показателите на доверба за одделните економски сектори (градежништво, индустрија, трговија на мало и услуги).

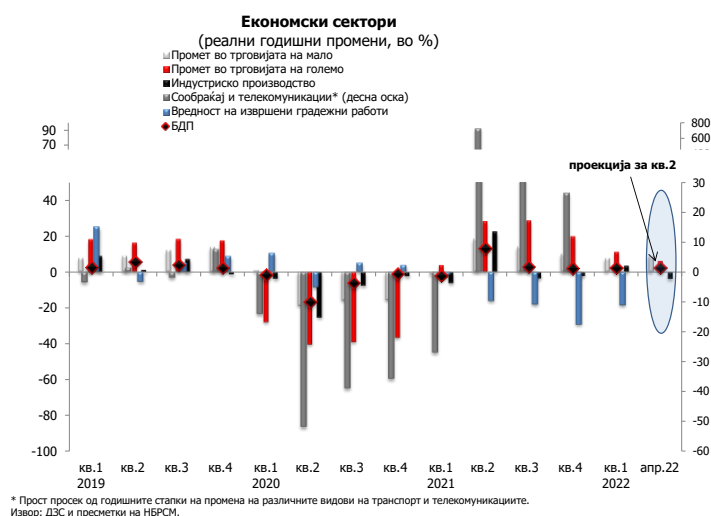
непосредно по избувнувањето на војната во Украина.

Што се однесува до високофреквентните податоци на страната на понудата, за април 2022 година се достапни податоците за трговијата и индустријата.

Во април, **прометот во вкупната трговија** и натаму бележи солиден реален раст на годишна основа, иако растот е поумерен, при позитивни остварувања кај трговијата на мало, трговијата на големо, како и трговијата со моторни возила.

Во април **индустриското производство** бележи реален пад на годишна основа од 3,8%, наспроти растот во претходниот квартал (3,5%), во услови на пад кај преработувачката индустрија и рударството, додека енергетскиот сектор бележи раст. Во рамките на преработувачката индустрија, најголем негативен придонес се забележува кај дел од дејностите во кои се активни странските извозни капацитети, како што е производството на машини и уреди. Кај традиционалните дејности, најголем негативен придонес имаат производството на текстил, производството на прехранбени производи, производството на фабрикувани метални производи, освен машини и опрема, и производството на основни фармацевтски производи и фармацевтски препарати. Од друга страна, најголем позитивен придонес во рамките на преработувачката индустрија се забележува кај производството на облека и производството на метали.

Расположливите показатели за **агрегатната побарувачка** во вториот квартал на 2022 година исто така се во релативно ограничен обем, што оневозможува формирање попрецизна оцена за движењето на одделните компоненти. Исто така, влијание имаа и зголемената неизвесност од воениот конфликт во Украина и засилените ценовни притисоци, при што беа донесени економски мерки за заштита на животниот стандард и ликвидноста на компаниите¹⁴, а почна и

ИНДУСТРИСКО ПРОИЗВОДСТВО И ОСТАНАТИ ЕКОНОМСКИ ДЕЈНОСТИ																	
	2019				2020				2021				2022				
	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	јан.	фев.	мар.	апр.
реални годишни промени во %																	
Бруто домашен производ	2.8	6.1	4.3	2.5	-1.3	-16.4	-5.9	-0.8	-1.8	13.4	3.0	2.3	2.4	-	-	-	-
Индустриско производство	8.8	1.1	7.1	-1.3	-3.7	-25.0	-7.5	-2.3	-6.1	22.2	-3.5	-2.3	3.5	0.7	6.3	3.2	-3.8
Извршени градежни работи	15.1	-3.3	3.0	5.3	6.3	-5.1	3.0	2.3	-1.1	-9.6	-10.8	-17.5	-11.1	-26.2	6.3	-14.0	-
Високоградба	-9.3	5.1	23.7	-1.1	-8.5	-20.4	17.9	-8.6	18.5	5.3	-20.2	-20.9	-26.0	-36.1	-10.4	-31.2	-
Нискоградба	58.3	-8.0	-6.7	11.1	21.3	4.7	-6.2	11.1	-16.1	-16.9	-3.5	-15.2	5.1	-16.0	24.9	4.8	-
Промет во трговијата - Вкупно*	13.9	12.8	15.3	15.5	-16.7	-30.6	-26.1	-24.3	0.9	22.5	16.9	10.4	9.7	9.6	7.0	12.0	7.4
Промет во трговијата на мало*	7.6	8.8	12.0	13.8	1.0	-18.6	-15.7	-15.5	-1.3	18.3	13.9	10.0	7.6	7.8	6.7	8.1	8.9
Промет во трговијата на големо*	18.0	16.0	18.1	17.3	-27.8	-40.1	-38.7	-36.3	3.7	27.9	28.4	19.6	11.0	12.9	5.6	13.9	6.1

* Реалните стапки на раст се пресметани од НБРСМ, со делба на номиналните стапки на раст со годишната инфлација, мерење според трошоците на живот. Податоците за трговијата во 2020, 2021 и 2022 година се прелиминарни податоци, давае податоци за декември во 2020 година се прелиминарни, а за јули во 2022 година се прелиминарни.

*Реалните стапки на раст се пресметани од НБРСМ, со деление на номиналните стапки на раст со годишната инфлација, мерена според трошоците на живот. Податоците за трговијата во 2020, 2021 и 2022 година се прелиминарни податоци, додека податоците за БДП во 2020 година се прелиминарни, а за БДП во 2021 година се прелиминарни.

Извор: ДЗС и пресметки на НБРСМ.

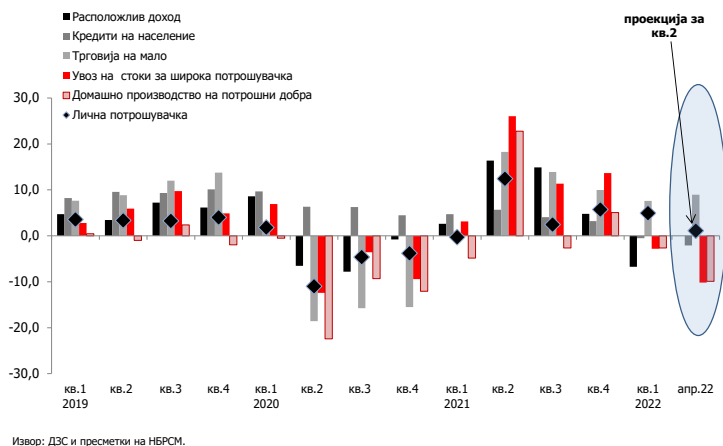
¹⁴ На 24-тата седница Владата донесе пакет од 26 мерки за заштита на животниот стандард и за ликвидност на компаниите. Меѓу останатите тој вклучува субвенции за пензионерите, директна парична помош за најранливите категории население, потоа мерки за субвенционирање на цената на електричната и топлинската енергија, продолжена примена на повластената стапка на ДДВ од 5% за електрична енергија до крајот на годината, намалување на стапката на ДДВ за основната храна и укинување на царинските стапки, ограничување на трговските маржи и

нормализацијата на монетарната политика под влијание на сè повисоките инфлациски очекувања.

Расположливите податоци за движењата кај **личната потрошувачка** за април 2022 година се недоволни за попрецизна оценка. Имено, во поглед на изворите на финансирање на личната потрошувачка, расположливите податоци се ограничени (достапни податоци само за пензиите коишто бележат мал реален годишен пад¹⁵, а реален пад бележат и кредитите на населението). Краткорочните показатели за динамиката на личната потрошувачка се движат во различни насоки. Така, кај трговијата на мало и бруто-приходите од ДДВ се забележува раст, додека кај домашното производство на потрошни добра и увозот на стоки за широка потрошувачка е забележан пад. Што се однесува до показателот за довербата на потрошувачите¹⁶, тој упатува на понеповолни очекувања во периодот април – мај 2022 година во однос на првиот квартал од 2022 година при понегативни согледувања и очекувања во однос на финансиската и општата економска состојба во земјата и нивните трошења во наредниот период. Показателот за довербата на потрошувачите е исто така понеповолен и во споредба со истиот период од 2021 година.

Во однос на високофреквентните податоци за **бруто-инвестициите**, во април повисок раст се забележува кај државните капитални инвестиции и данокот на добивка, а продолжи и растот кај увозот на средства за работа и кај долгорочните кредити на претпријатијата, но малку поумерено. Од друга страна, домашното производство на капитални производи и вкупното индустриско производство забележаа пад. Што се однесува до показателите на доверба кај индустријата и градежништвото во периодот април – мај 2022 година, тие упатуваат на поповолни движења и кај индустријата и кај градежништвото во однос на истиот период

Индикатори за движењето на личната потрошувачка
(реални годишни стапки, во %)

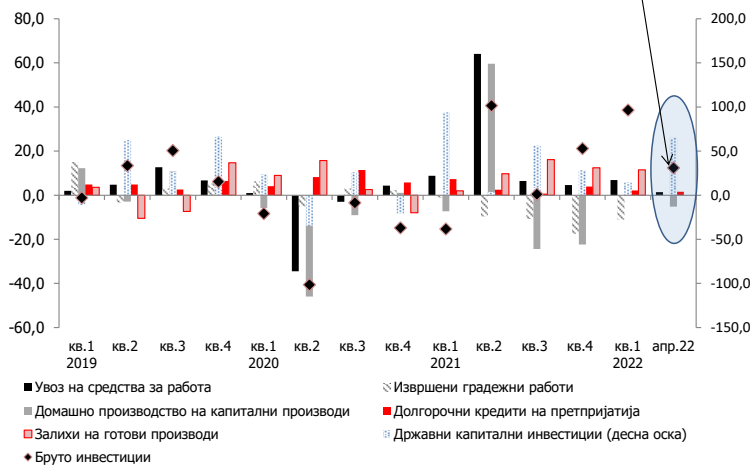

забрана на извозот на одредени прехранбени производи, намалување на акцизата и ДДВ на енергентите и одложување на зелените давачки за деривати. За повеќе, види на следнава [врска](#).

¹⁵ Во април 2022 година пензиите забележаа номинален раст од 10,3%. Исто така со исплатата на априлската пензија преку договорената директна финансиска помош за три месеци согласно со донесените пакет-мерки на Владата, пензија повисока за 1.000 денари добија повеќе од 330 илјади пензионери (<https://www.mtsp.gov.mk/april-2022-ns-article-mtsp-vo-tek-etapnata-isplata-na-aprilskite-penzii-so-dopolnitelni-1000-denari-finansiska-poddrshka.nsp>).

¹⁶ Согласно со анкетите на Европската комисија.

Индикатори за движењето на бруто инвестициите
(реални годишни стапки, во %)

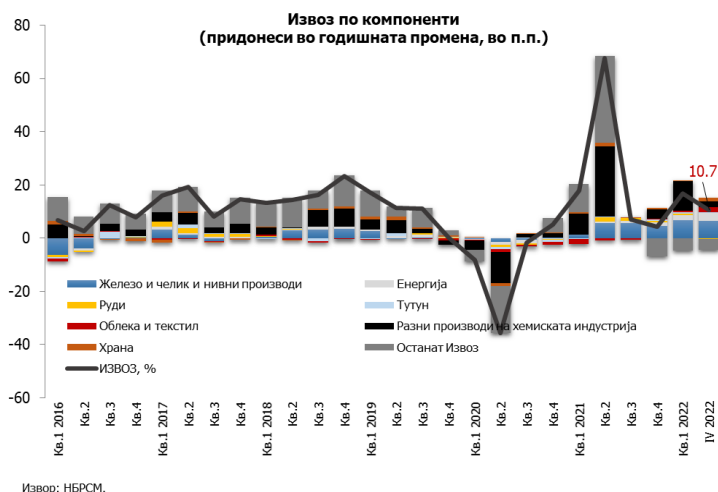

Извор: ДЗС и пресметки на НБРСМ.

од 2021 година, а помалку негативни се и во споредба со првиот квартал од 2022 година.

Податоците за **надворешнотрговската размена** во април 2022 година упатуваат на потенцијално проширување на дефицитот во вториот квартал од годината во однос на истиот период од минатата година, при повисок номинален раст на увозот од извозот на стоки.

Буџетските остварувања согласно со фискалните податоци за април 2022 година упатуваат на реален годишен пад на **јавната потрошувачка** во вториот квартал од годината во услови на пад на сите нејзини главни категории.

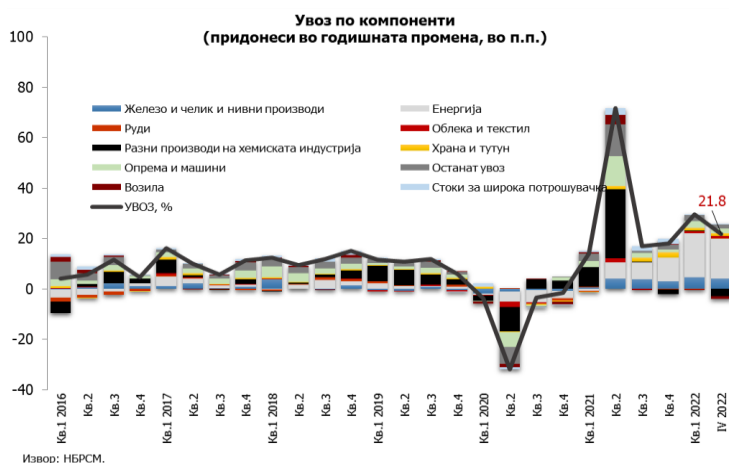

Дефицитот во размената на стоки со странство во април 2022 година се продлабочи за 46,8% на годишна основа, во услови на засилен раст на увозот, во споредба со растот на извозот на стоки. Вкупната надворешнотрговска размена е повисока во однос на истиот период од претходната година за 17,2%, предизвикана од растот на двете компоненти.

Во април 2022 година извозот на стоки оствари раст од 10,7% на годишна основа, при што најголем придонес за ваквите остварувања има извозот на железо и челик и извозот на енергија. Позитивен придонес има и извозот на дел од компаниите во странска сопственост поврзани со автомобилската индустрија. Од друга страна, кај останатиот извоз е забележан пад во овој период.

Во споредба со априлската проекција, остварувањата кај извозот во април 2022 година засега се подобри од очекувањата за второто тримесечје. Позначителни нагорни отстапувања се забележуваат кај останатиот извоз, вклучително и извозот на странските компании од автомобилската индустрија, како и извозот на енергија. Од друга страна, надолни отстапувања се забележани кај извозот на железо и челик и извозот на руди. Движењата кај останатите извозни категории се во рамките на очекувањата согласно со априлската проекција.

Увозот на стоки во април 2022 година забележа посилен раст од 21,8% на годишна основа. Главен придонес за зголемениот увоз во овој период има увозот на енергија (како ефект од значително повисоките цени на енергентите). Вакво влијание имаа и увозот на железо и челик и увозот на опрема и машини. Од друга страна, пад на годишна основа беше забележан кај сировинскиот увоз на дел од производствените капацитети во странска сопственост, како и кај увозот на возила.

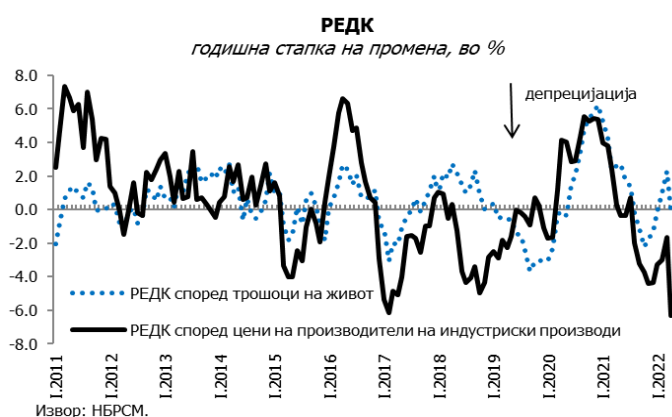
Остварувањата кај увозот на стоки во април 2022 година засега се исто така повисоки од очекувањата за вториот квартал според априлската проекција. Позначителни нагорни отстапувања се забележуваат кај увозот на енергија и останатиот увоз, вклучително и увозот

на странските компании од автомобилската индустрија. Од друга страна, надолни отстапувања се забележани кај увозот на руди, како и кај увозот на возила.

Остварувањата кај трговскиот дефицит во април 2022 година упатуваат на повисок дефицит во однос на очекувањата за второто тримесечје според априлската проекција, но периодот на оцена е премногу кус за да може да се донесат прецизни заклучоци.

Во април 2022 година, индексот на РЕДК дефлациониран со трошоците на живот е непроменет на годишна основа, додека индексот на РЕДК пресметан со цените на производителите на индустриски производи забележа депрецијација од 6,3%, под влијание на промената на релативните цени. Имено, релативните трошоци на живот бележат пад од 1,4%, а релативните цени на индустриски производи пад од 7,6% на годишна основа. Од друга страна, НЕДК бележи апрецијација од 1,4%, што во најголем дел е резултат на депрецијација на турската лира во однос на домашната валута.

НЕДК и релативни цени
годишни стапки на промена, во %

Врз основа на пресметката со пондери засновани врз надворешнотрговската размена без примарните производи, индексот на РЕДК дефлациониран со трошоците на живот во април 2022 година забележа апрецијација од 1,9%, додека РЕДК дефлациониран со цените на производителите на индустриски производи депрецира за 4,7%. Притоа, релативните трошоци на животот забележаа пад од 1,4%, а релативните цени на производителите на индустриски производи се пониски за 7,8%. Истовремено, НЕДК бележи апрецијација од 3,3%, повторно во најголем дел како резултат на депрецијација на турската лира во однос на денарот.

РЕДК, без примарни производи
(2015=100)

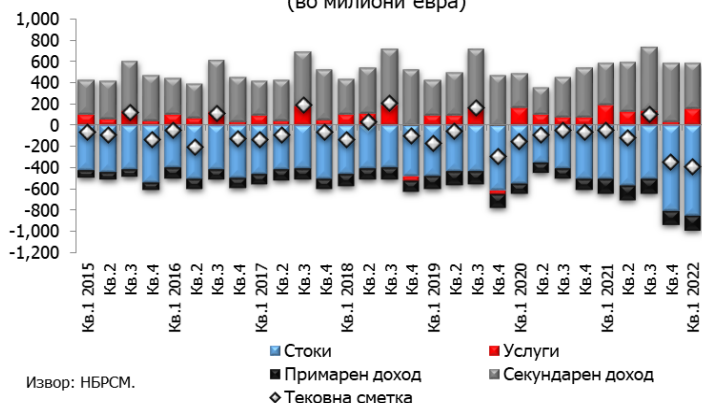
РЕДК, без примарни производи
годишна стапка на промена, во %

НЕДК и релативни цени, без примарни производи
годишни стапки на промена, во %

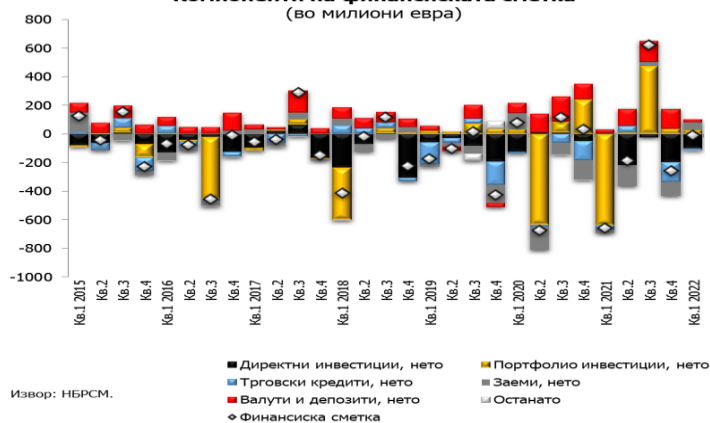
Компоненти на тековната сметка
(во милиони евра)

Во првиот квартал од 2022 година, дефицитот на тековната сметка во билансот на плаќања изнесува 392,4 милиони евра, или 2,9% од БДП¹⁷, што претставува понизок дефицит од очекуваниот за првото тримесечје според априлската проекција.

Од аспект на компонентите на тековната сметка, пониското остварување главно се должи на понискиот дефицит кај трговското салдо, во услови на нагорни отстапувања кај извозната и надолни отстапувања кај увозната компонента. Суфицитот кај секундарниот доход и кај услугите, како и дефицитот кај примарниот доход главно се во согласност со очекувањата.

Компоненти на финансиската сметка
(во милиони евра)

Кај финансиската сметка во првиот квартал од 2022 година се остварени нето-приливи¹⁸ од 10 милиони евра (или 0,1% од БДП), коишто се пониски во однос на очекуваните нето-приливи за првиот квартал со априлската проекција.

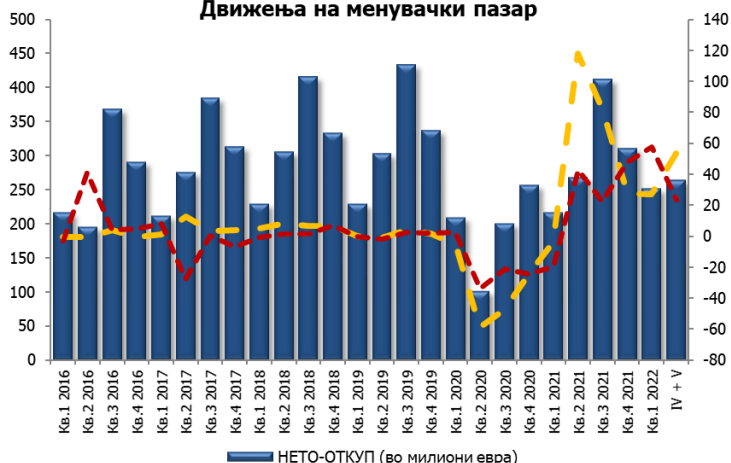
Анализирано по компоненти, движењата во финансиската сметка се под влијание на остварените нето-одливи кај валутите и депозитите (наспроти проектираните нето-приливи), како и пониските нето-приливи кај трговските кредити. Исто така, и заемите и портфолио-инвестициите забележаа мали негативни отстапувања од априлската проекција (остварени се повисоки нето-одливи и кај двете компоненти). Од друга страна, остварени се значително повисоки нето-приливи кај директните инвестиции.

Нето-откупот остварен на менувачкиот пазар во периодот април – мај 2022 година изнесува 264,5 милиони евра, што претставува зголемување за 64,7% на годишна основа, при истовремен раст на понудата и на побарувачката на девизи (за 53,6% и 23,2%, соодветно).

¹⁷ За пресметките се користи проектираниот износ на номиналниот БДП за 2022 година согласно проекцијата април 2022 година.

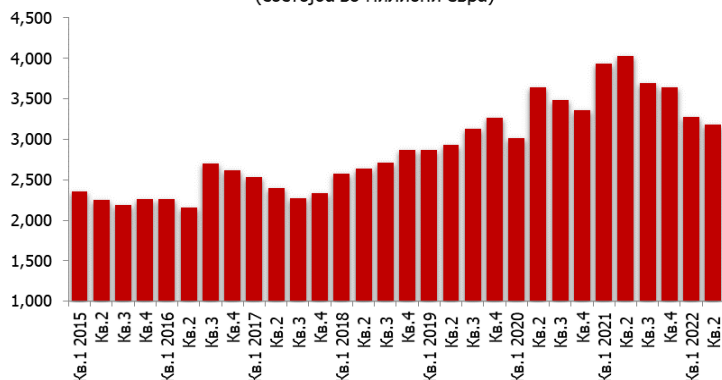
¹⁸ Според новата методологија за изготвување на билансот на плаќања (BPM6), термините нето-приливи и нето-одливи означуваат нето-создавање обврски и нето-стекнување средства, соодветно.

Движења на менувачки пазар

Извор: НБРСМ.

Бруто девизни резерви (состојба во милиони евра)

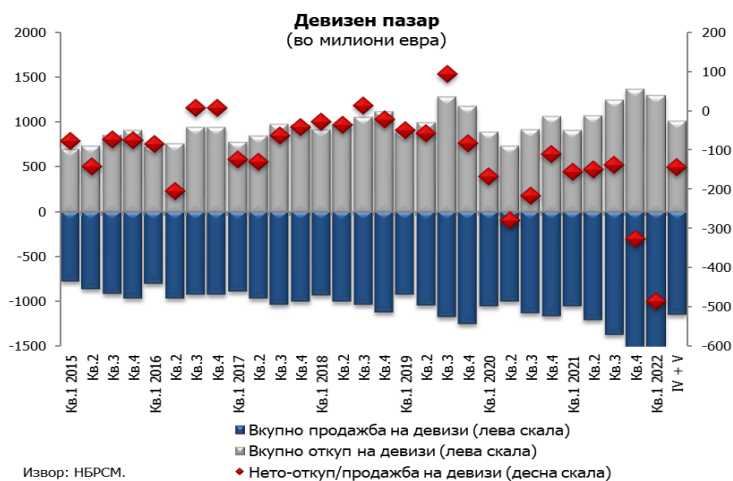
Извор: НБРСМ.

Фактори на промена на девизните резерви во периодот април-мај 2022 година (во милиони евра)

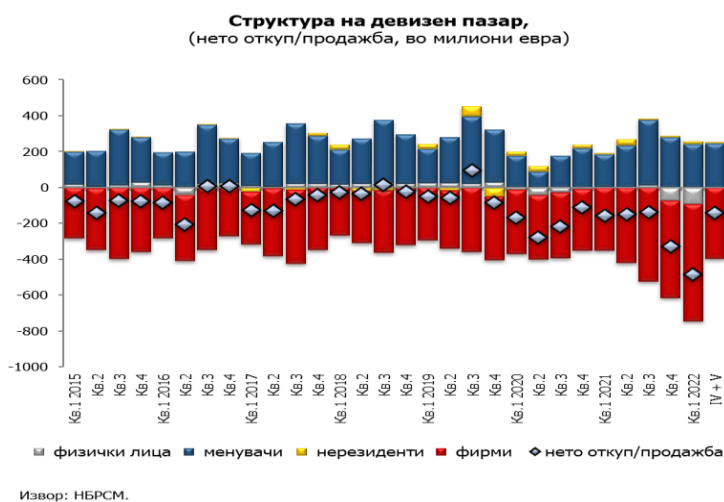

Извор: НБРСМ.

Состојбата на бруто девизните резерви на 31.5.2022 година изнесува 3.183,6 милиони евра, а главни фактори на промена се интервенциите на Народната банка на девизниот пазар и трансакциите за сметка на државата.

Во периодот април – мај 2022 година, на девизниот пазар на банките е остварена нето-продажба на девизи којашто е повисока во споредба со истиот период од минатата година, при раст на понудата и побарувачката на девизи.

Секторската анализа покажува дека ваквите поместувања и натаму во најголем дел произлегуваат од високата нето-продажба кај фирмите.

Монетарни инструменти (состојби на крај на месец, во милиони денари)

Состојбата на монетарните инструменти на крајот на април забележа умерено намалување во споредба со претходниот месец, што се должи на намалениот износ на пласирани средства на банките во благојнички записи¹⁹ при умерено зголемени пласмани во депозити кај Народната банка. Нивото на монетарните инструменти на крајот на април е во согласност со нивото проектирано за крајот на вториот квартал на 2022 година²⁰.

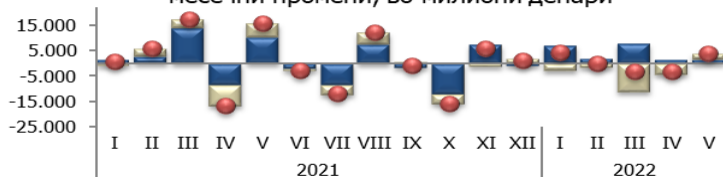

Извор: НБРСМ

Нето девизната актива на Народната банка на крајот на април е во рамките на нивото проектирано за крајот на вториот квартал од 2022 година.

Ликвидност на банки*

месечни промени, во милиони денари

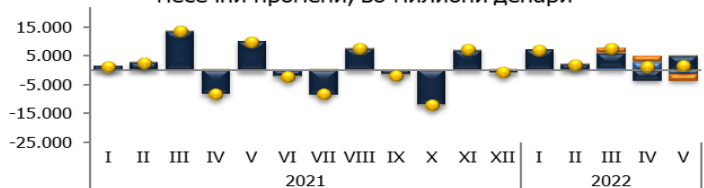
*позитивна промена: креирање ликвидност, негативна промена: повлекување ликвидност.

¹⁹ На аукцијата на благојнички записи на Народната банка, којашто се одржа на 13 април 2022 година, беа понудени благојнички записи во износ од 10.000 милиони денари, а беа продадени благојнички записи во износ од 6.432 милиона денари, со каматна стапка од 1,5% и рок на достасување од 28 дена.

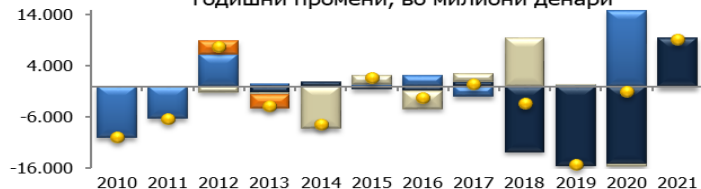
²⁰ Споредбите на остварувањата се во однос на априлската проекција на Народната банка.

Монетарни инструменти*

месечни промени, во милиони денари

годишни промени, во милиони денари

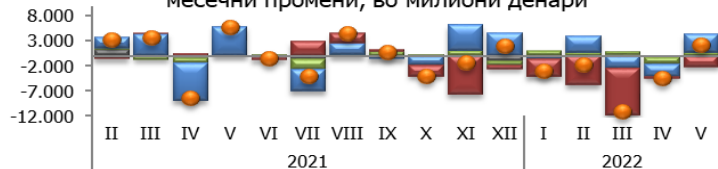
■ Благајнички записи
■ Депозити преку ноќ
■ Депозити на 7 дена
■ Репо операции
● Мон. инструменти, нето

*позитивна промена: креирање ликвидност, негативна промена: повлекување ликвидност.
Извор: НБРСМ.

Вкупните депозити на државата кај Народната банка во април забележаа умерено месечно зголемување, со што нивната состојба е во рамките на проекцијата за крајот на второто тримесечје од 2022 година.

Автономни фактори*

месечни промени, во милиони денари

■ Девизни интервенции
■ Готови пари во оптек
■ Автономни фактори, нето
■ Трансакции на држава
■ Останати автономни фактори

*позитивна промена: креирање ликвидност, негативна промена: повлекување ликвидност.

Примарните пари во април забележаа мало месечно намалување, како резултат на намалувањето на вкупните резерви на банките кај Народната банка, при мал сезонски раст на готовите пари во оптек. Притоа, состојбата на примарните пари засега е малку пониска во споредба со проекцијата за крајот на првото тримесечје од 2022 година.

Според оперативните податоци за тековите на ликвидност, **ликвидноста на банкарскиот систем во мај се зголеми.** Монетарните инструменти придонесуваа за креирање ликвидност, при што промената во целост произлегува од намалувањето на пласманите на банките во краткорочните депозити, односно во депозитите преку ноќ, додека репо-операциите и благајничките записи²¹ придонесоа кон мало повлекување на ликвидноста. Автономните фактори на нето-основа исто така придонесуваа за поддршка на ликвидноста, што во најголем дел беше резултат на трансакциите на државата, при мал придонес и од намалувањето на готовите пари во оптек.

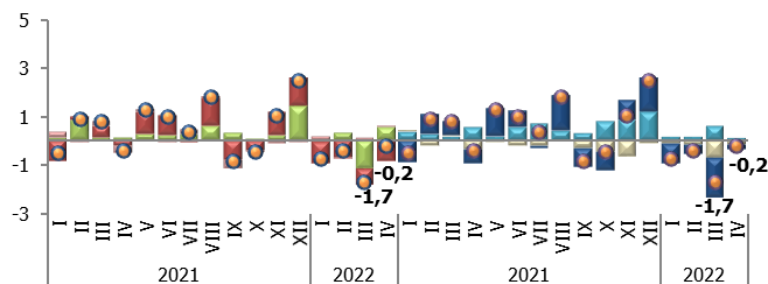
Вкупните депозити²² во финансискиот систем во април 2022 година беа речиси непроменети (минимален месечен пад од 0,2%), по падот од 1,7% во претходниот месец. Од секторски аспект, депозитите на домаќинства забележаа умерен раст, при месечен пад на депозитите на претпријатијата. Од валутен аспект, намалување се забележува кај денарските

²¹ На аукцијата на благајнички записи на Народната банка, којашто се одржа на 11 мај 2022 година, беа понудени 10.000 милиони денари благајнички записи, при што беа продадени 7.720 милиони денари, со каматна стапка од 1,75% и рок на достасување од 35 дена.

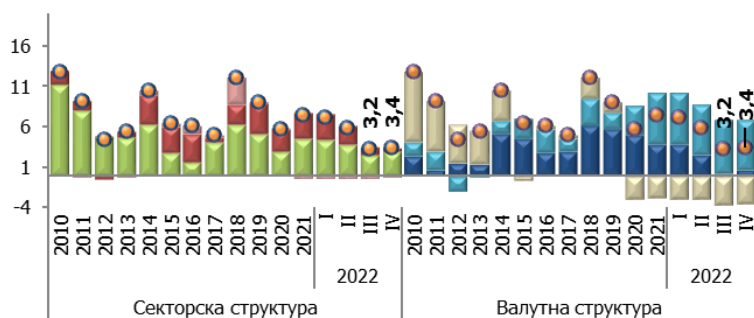
²² Податоците се однесуваат на депозитите на недржавниот сектор во банките и штедилниците, средствата на останатите финансиски институции на сметките кај НБРСМ и средствата на единиците на локалната самоуправа на сметките кај НБРСМ. Податоците соодветствуваат со методолошките измени на НБРСМ од јуни 2018 година. Повеќе информации за методолошките измени може да се најдат на следнава врска: http://www.nbrm.mk/monetarna_statistika_i_statistika_na_kamatni_stapki.nspix.

Вкупни депозити

(придонеси во п.п., месечни промени)

(придонеси во п.п., годишни промени)

- Депозити на останати сектори*
- Депозити во странска валута
- Депозити на претпријатијата
- Депозити, месечни/годишни промени, во %
- Депозити во домашна валута
- Депозитни пари
- Депозити на домаќинствата
- Депозити, годишни промени, во %

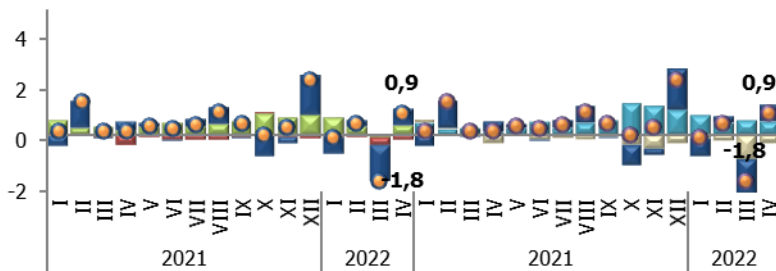
*Во депозитите на останати сектори се опфатени депозитите на останатите финансиски институции, депозитите на локалната самоуправа и депозитите на непрофитните институции кои им служат на домаќинствата кај банките, како и денарските трансферабилни депозити на останатите финансиски институции и на локалната самоуправа кај Народната банка
Извор: НБРСМ.

депозити (вклучително и депозитните пари), при умерен раст на депозитите во странска валута. Вкупните депозити во април се пониски во однос на крајот на првиот квартал, при очекувано зголемување во вториот квартал од годината, според априлската проекција.

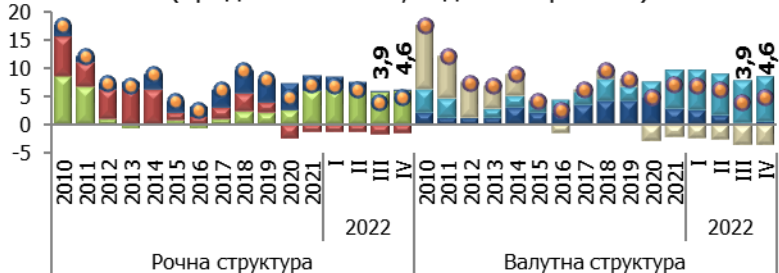
Годишната стапка на раст на вкупните депозити во април 2022 година изнесува 3,4% и главно е во согласност со годишниот раст проектиран за крајот на вториот квартал од 2022 година (од 3,3%). Од секторски аспект, растот пред сè произлегува од зголемувањето на депозитите на домаќинствата, при истовремено мал годишен раст и на депозитите на претпријатијата. Од валутен аспект, растот е резултат на депозитите во странска валута, при умерен пад на денарските депозити (вклучително и депозитните пари).

Депозитите на домаќинствата во април 2022 година остварија месечен раст од 0,9%, по падот од 1,8% во претходниот месец. Од валутен аспект, раст бележат и девизните депозити и депозитите во домашна валута (со депозитните пари). Од рочен аспект, растат краткорочните депозити, при умерен пад на долгорочните депозити. **На годишна основа, растот на депозитите на домаќинствата во април забрза и изнесува 4,6%.**

Депозити на домаќинства (придонеси во п.п, месечни промени)

(придонеси во п.п., годишни промени)

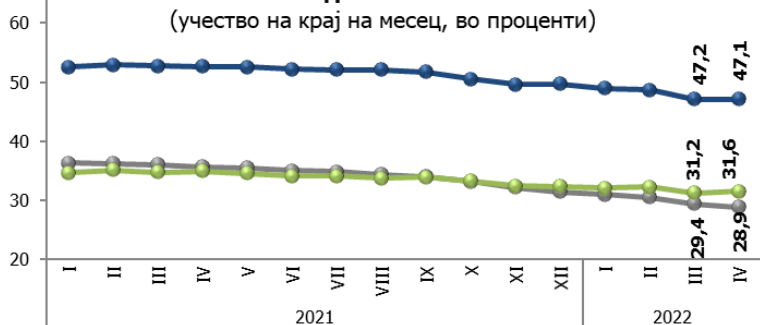

Учеството на денарските депозити (со депозитните пари) во вкупните депозити на домаќинствата на крајот на април изнесува 47,1% (47,2% во претходниот месец).

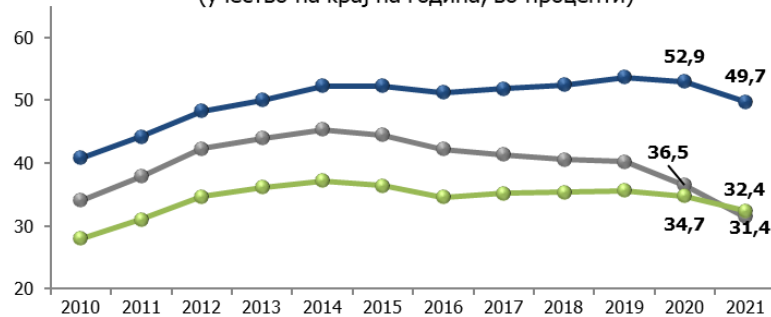
- Депозитни пари
- Депозити на домаќинствата во домашна валута
- Депозити на домаќинствата во странска валута
- Долгорочни депозити на домаќинствата
- Краткорочни депозити на домаќинствата
- Депозити на домаќинствата, месечни/годишни промени, во %

Извор: НБРСМ.

Денарски депозити на домаќинствата/вкупни депозити

(учество на крај на година, во проценти)

- Учество во вк. депозити на домаќинствата (со депозитни пари)
- Учество во вк. депозити на домаќинствата (без депозитни пари)
- Учество во вк. ден. депозити на домаќинствата во вк. депозити на приватниот сектор (со депозитни пари)*

*Вкупните депозити само во банки и штедилници.

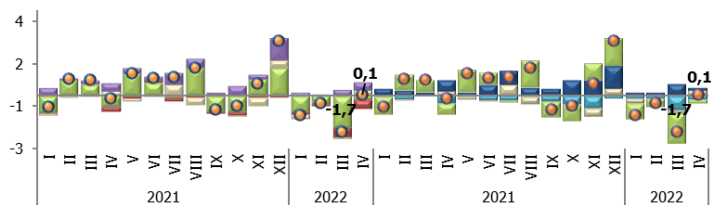
Извор: НБРСМ.

Паричната маса изразена преку најширокиот монетарен агрегат М4, во април 2022 година, оствари месечен раст од 0,1%, по падот од 1,7% во претходниот месец. Притоа, растот кај готовите пари во оптек во најголем дел е неутрализиран со намалувањето на депозитните пари. Од аспект на рочноста, краткорочните депозити забележаа умерен раст, при мал пад на долгорочните депозити. Од валутен аспект, зголемувањето е забележано кај депозитите во странска валута, при умерено намалување на денарските депозити.

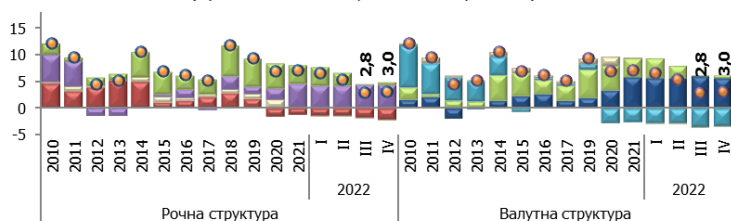
На годишна основа, паричната маса во април 2022 година е повисока за 3%, при проектиран годишен раст од 2,9% за вториот квартал од 2022 година.

Парична маса М4

(придонеси во п.п., месечни промени)

(придонеси во п.п., годишни промени)

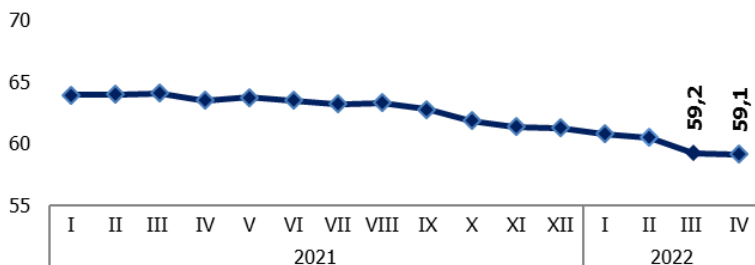
Учеството на денарскиот дел во вкупната парична маса М4 на крајот на април изнесува 59,1% (59,2% во претходниот месец).

- ГПО надвор од депозитни институции
- Депозитни пари
- Вкупни краткорочни депозити
- Вкупни денарски депозити
- Вкупни девизни депозити
- Вкупни долгорочни депозити
- М4, годишни промени, во %

Извор: НБРСМ.

Учество на М4 денарски дел во вкупна парична маса М4

податоци на крај на месец, во %

податоци на крај на година, во %

Извор: НБРСМ.

Вкупни кредити

(придонеси во п.п., месечни промени)

Вкупните кредити во април остварија месечен раст од 0,9%. Од секторски аспект, зголемувањето пред сè е резултат на кредитите на претпријатијата, при истовремен поумерен раст и на кредитите на домаќинствата. Во однос на валутната структура, растот во поголем дел е резултат на кредитите во домашна валута, при помал позитивен придонес на кредитите во странска валута. Во април, вкупните кредити остварија раст во однос на крајот на првиот квартал, којшто е во рамките на очекуваното зголемување во вториот квартал на 2022 година, според априлската проекција.

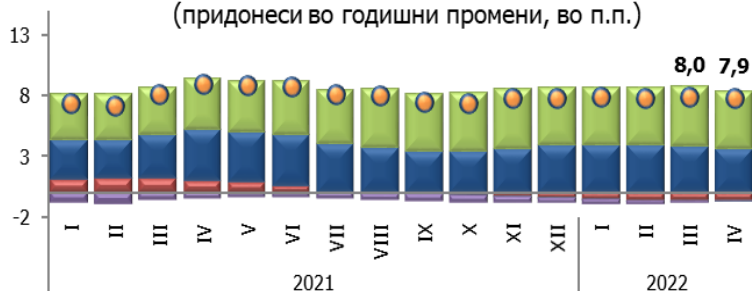
Годишната стапка на раст на вкупните кредити во април изнесува 10%, при проектиран годишен раст од 8,7% за вториот квартал на 2022 година, согласно со априлската проекција. Од секторски аспект, растот во поголем дел произлегува од кредитите на претпријатијата, при позитивен придонес и од кредитите на домаќинствата. Во однос на валутната структура, поголем придонес во годишниот кредитен раст имаат кредитите во домашна валута, при умерен позитивен придонес и на кредитите во странска валута (вклучително и денарските кредити со валутна клаузула).

Годишниот раст на кредитите на домаќинствата²³ во април изнесува 7,9%, при што и натаму во поголем дел произлегува од станбените кредити, со солиден позитивен придонес и на потрошувачките кредити.

Учеството на сомнителните и на спорните побарувања во вкупните кредити на домаќинствата е 10,0% во април, според априлската проекција.

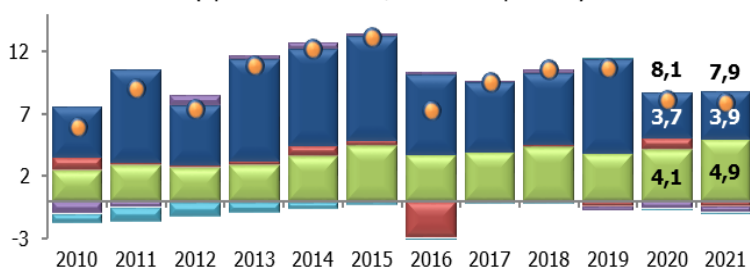
Кредити на домаќинствата*

(придонеси во годишни промени, во п.п.)

- Станбени кредити
- Потрошувачки кредити
- Кредитни картички и негативни салда на тековни сметки
- Автомобилски кредити
- Останати кредити
- Кредити на домаќинствата, годишни промени, во %

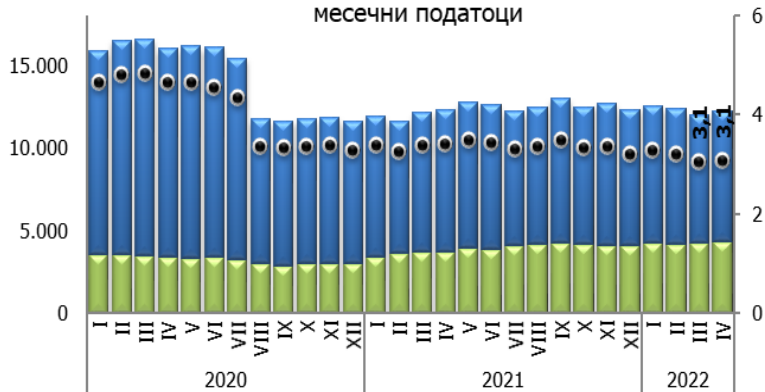
(придонеси во п.п., годишни промени)

*не се вклучени кредитите на самостојните вршители на дејност со личен труд
Извор: НБРСМ.

²³ Без кредитите на самостојните вршители на дејност со личен труд.

Сомнителни и спорни побарувања
(секторска структура и учество во вкупни кредити)
месечни податоци

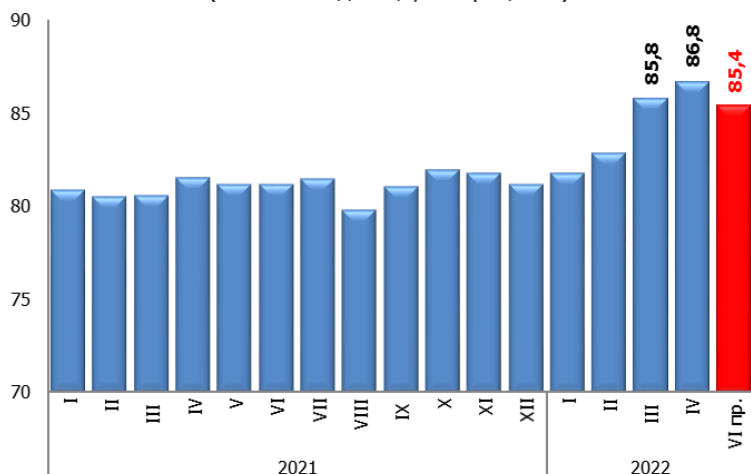
годишни податоци

■ Сомнителни и спорни побарувања на претпријатијата во милиони денари, лева скала
■ Сомнителни и спорни побарувања на домаќинствата во милиони денари, лева скала
● Учество на сомнителните и спорните побарувања во вкупните кредити во %, десна скала
Извор: НБРСМ.

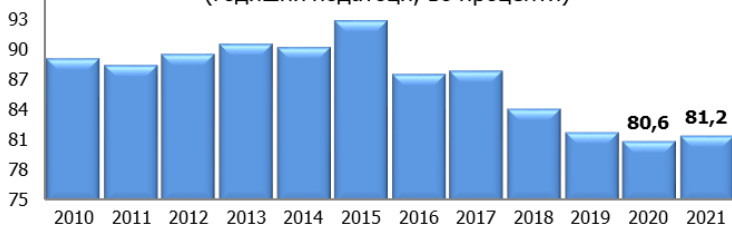
кредити во април се задржа на истото ниво како и во претходниот месец и изнесуваше 3,1%. Гледано од аспект на секторската структура, и натаму најголемиот дел од вкупниот износ на нефункционалните кредити произлегува од секторот „претпријатија“, додека учеството на нефункционалните кредити на секторот „домаќинства“ е значително помало.

Сооднос помеѓу вкупните кредити и депозити
(месечни податоци, во проценти)

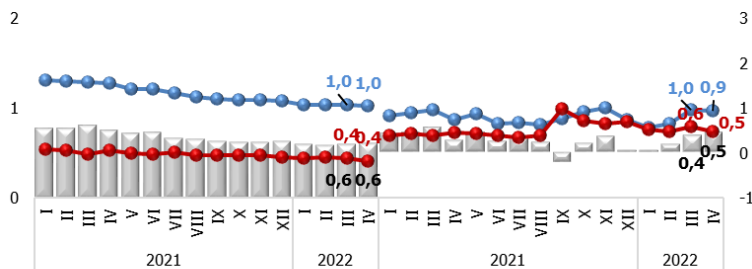
Показателот за искористеноста на депозитниот потенцијал на банките за кредитирање на приватниот сектор во април изнесува 86,8%, што е повисоко ниво во споредба со проектираната вредност на овој показател за крајот на вториот квартал од 2022 година (85,4%), според априлската проекција.

(годишни податоци, во проценти)

Извор: НБРСМ.

Каматни стапки на вкупните депозити
(месечни податоци, во проценти)

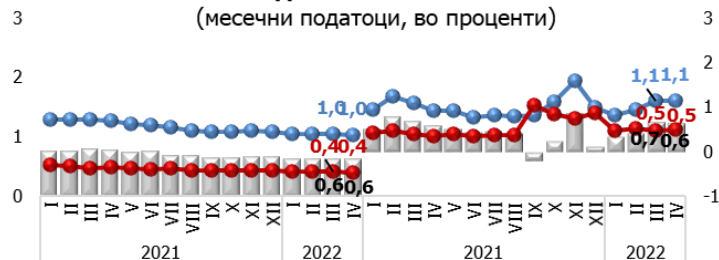
(податоци со крај на година, во проценти)

Извор: НБРСМ

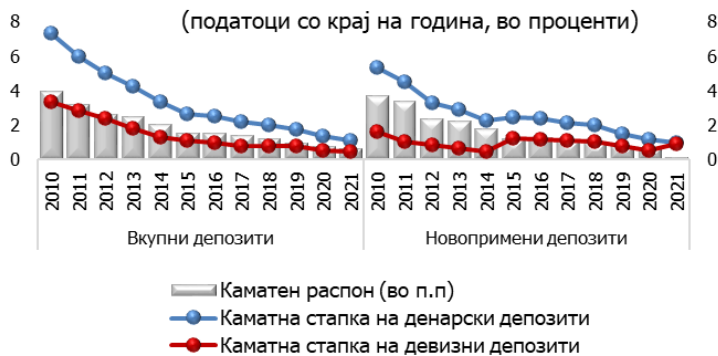
Во април 2022 година, каматните стапки на вкупните депозити (денарски и во странска валута)²⁴ се непроменети, при што каматниот распон и натаму е стабилен на нивото од 0,6 п.п. Кај новопримените вкупни депозити²⁵, каматниот распон забележа мал месечен раст и изнесуваше 0,5 п.п., во услови на намалени каматни стапки на новопримените девизни и денарски депозити за 0,1 и 0,03 п.п., соодветно.

Каматни стапки на депозитите на домаќинствата
(месечни податоци, во проценти)

Кај домаќинствата, распонот меѓу каматните стапки на денарските и девизните депозити и понатаму изнесува 0,6 п.п., при непроменети каматни стапки на денарските и девизните депозити. Каматниот распон кај новопримените депозити на домаќинствата малку се намали и изнесува 0,6 п.п.

(податоци со крај на година, во проценти)

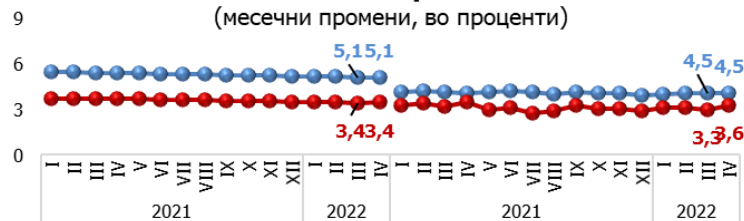
Извор: НБРСМ

²⁴ Податоците за каматните стапки се согласно со методолошките измени на НБРСМ од јуни 2018 година. Повеќе информации за методолошките измени може да се најдат на следнава врска: http://www.nbrm.mk/monetarna_statistika_i_statistika_na_kamatni_stapki.nspix.

²⁵ Во однос на каматните стапки на новопримените депозити треба да се има предвид дека за нив се карактеристични променливи движења. Променливоста на каматните стапки на новопримените депозити произлегува од фактот што тие се условени од обемот на новопримени депозити (којшто од месец во месец може да се менува) и нивната каматна стапка.

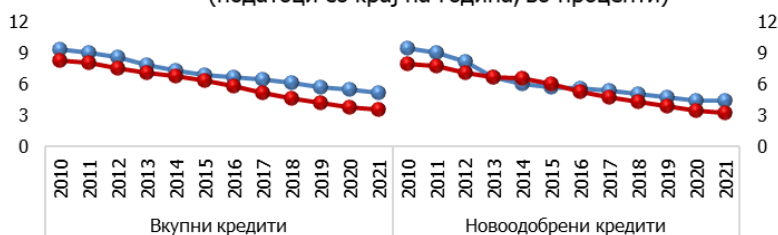
Каматни стапки на вкупните кредити, по сектори

(месечни промени, во проценти)

Во април 2022 година, каматните стапки на **вкупните кредити на домаќинствата и на претпријатијата** не забележаа месечни промени и изнесуваа 5,1% и 3,4%, соодветно. Кај **новоодобрените кредити**²⁶, каматните стапки на претпријатијата се зголемија за 0,3 п.п. и изнесуваа 3,6%, при непроменети каматни стапки за кредитите на домаќинствата (4,5%).

(податоци со крај на година, во проценти)

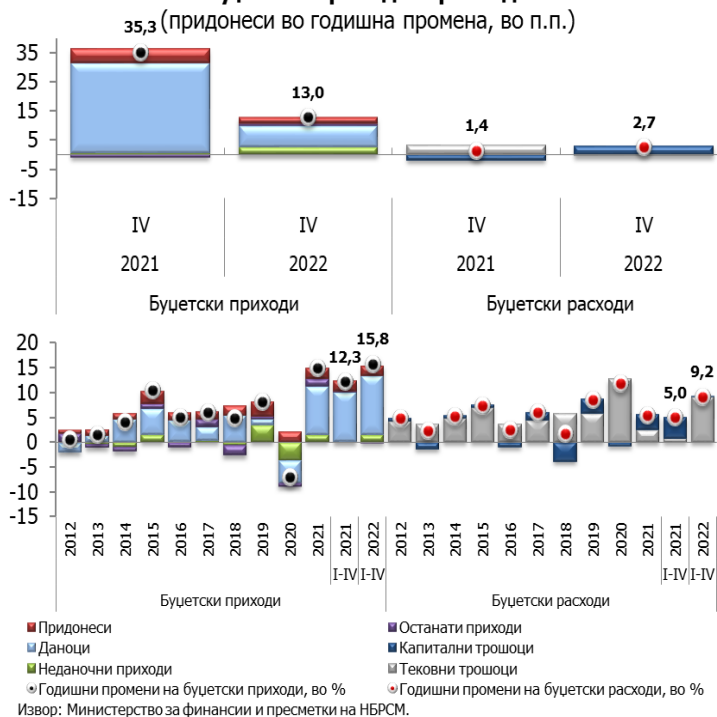
— Каматна стапка на кредити на домаќинства

Извор: НБРСМ

— Каматна стапка на кредити на претпријатија

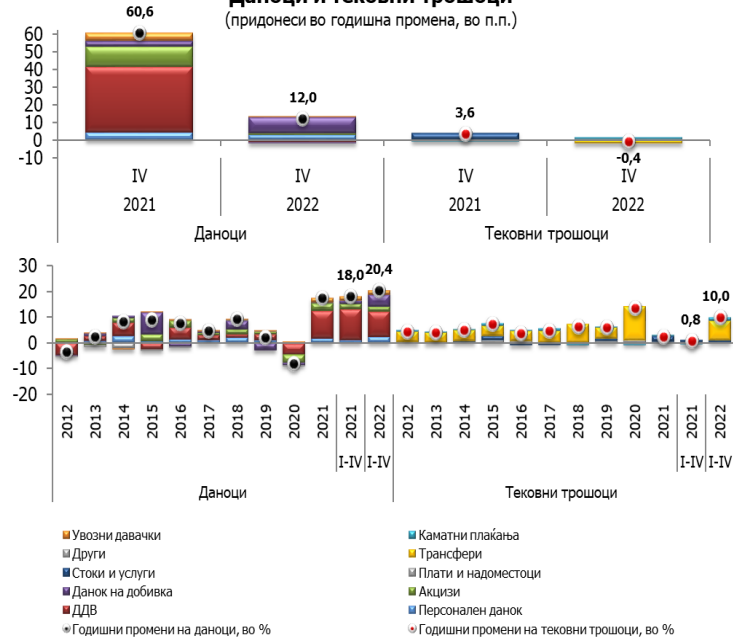
²⁶ Во однос на каматните стапки на новоодобрените кредити треба да се има предвид дека за нив се карактеристични променливи движења. Променливоста на каматните стапки на новоодобрените кредити произлегува од фактот што тие се условени од обемот на новоодобрени кредити (којшто од месец во месец може да се менува) и нивната каматна стапка.

Буџетски приходи и расходи

Во април 2022 година, во Буџетот на Република Северна Македонија (централниот буџет и буџетите на фондовите), вкупните буџетски приходи и расходи на годишно ниво пораснаа за 13,0% и 2,7%, соодветно. Порастот на буџетските приходи во најголем дел е резултат на растот кај даночните приходи, (позитивен придонес од 7,3 п.п.), при помал раст и на приходите од придонесите, неданочните приходи и останатите приходи²⁷. Притоа, даночните приходи во април беа повисоки за 12,0% на годишна основа, и тоа во најголем дел како резултат на повисоките приливи од данокот на добивка, при помал позитивен придонес и од останатите компоненти. Зголемувањето на **буџетските расходи** во април 2022 година во целост се должи на капиталните трошоци, при намалување на тековните трошоци (најмногу на трансферите, главно поради високата споредбена основа од истиот месец минатата година кога беа исплатени средства поврзани со мерките за ублажување на ефектите од пандемијата).

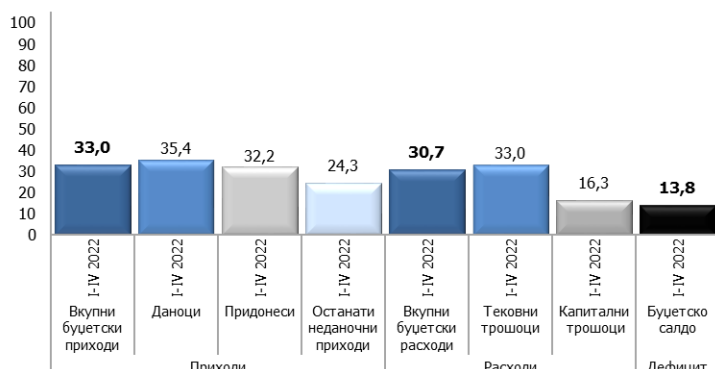
Даноци и тековни трошоци

Во периодот јануари – април 2022 година, вкупните буџетски приходи се повисоки за 15,8% во споредба со истиот период од претходната година. Најголем придонес за растот на буџетските приходи имаат повисоките даночни приходи. Од друга страна, вкупните буџетски расходи се повисоки за 9,2%, што во целост е резултат на повисоките тековни трошоци.

²⁷ Останатите приходи вклучуваат капитални приходи, странски донации и приходи од наплатени заеми.

Реализација на Буџетот, по категории (централен Буџет и фондови), во проценти од годишен план*

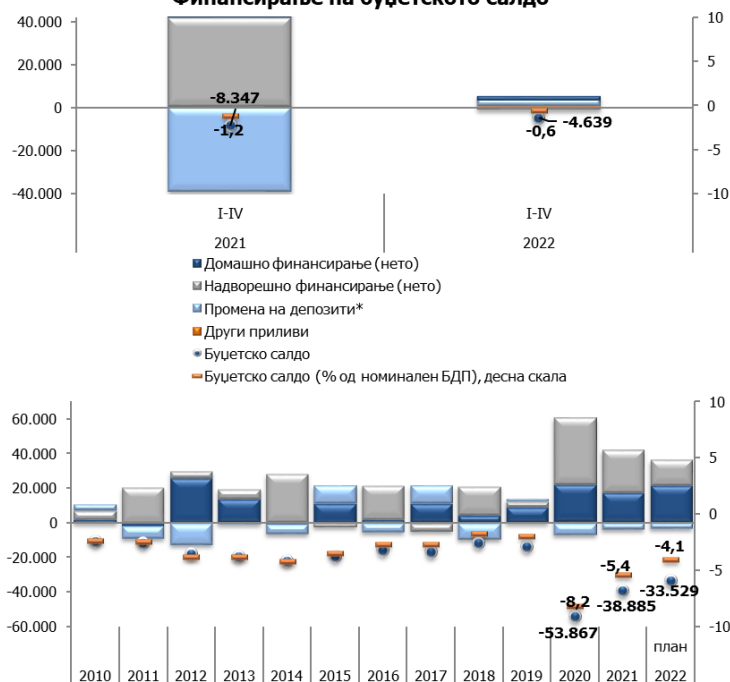

Во споредба со годишниот план на Буџетот²⁸ за 2022 година, остварувањето на буџетските приходи и расходи во периодот јануари – април 2022 година изнесуваат 33,0% и 30,7%, соодветно. Остварениот буџетски дефицит во износ од 4.639 милиони денари претставува 13,8% од планираниот дефицит за 2022 година.

*за 2021 година пресметките се направени во однос на реалокацијата на Буџетот од декември.

Извор: Министерство за финансии и пресметки на НБРСМ.

Финансирање на буџетското салдо

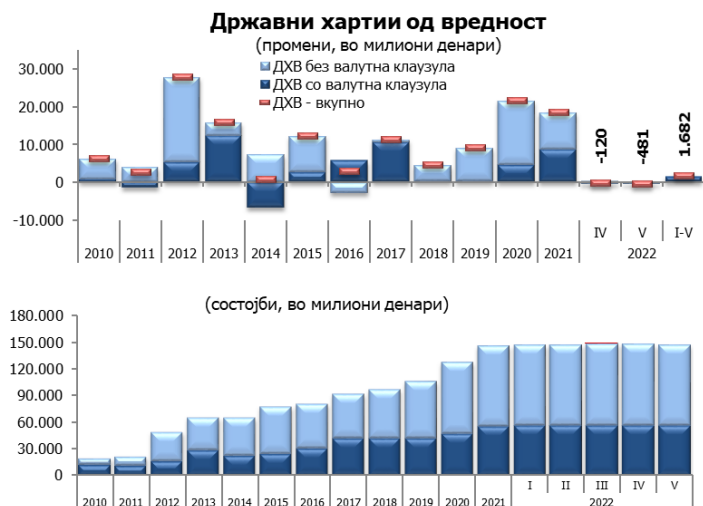
Остварениот буџетски дефицит во периодот јануари – април 2022 година во износ од 4.639 милиони денари (или 0,6% од БДП²⁹) во најголем дел е финансиран преку користење на депозитите на државата кај Народната банка и преку задолжување на државата на домашниот пазар.

* Позитивна промена: намалување депозити кај НБРСМ; негативна промена: зголемување депозити кај НБРСМ.

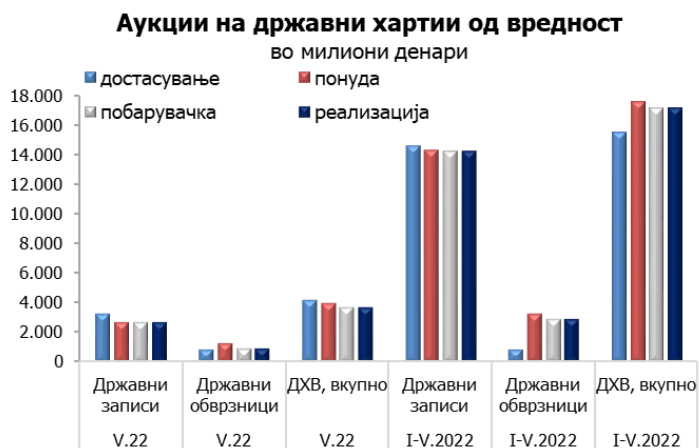
Извор: Министерство за финансии

²⁸ „Службен весник на РСМ“ бр. 287 од 20.12.2021 година.

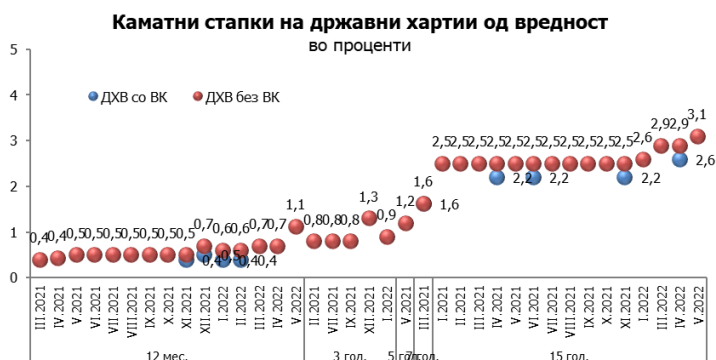
²⁹ Во рамките на анализата, за номиналниот БДП за 2022 година се користат априлските проекции на Народната банка.

Во мај 2022 година, состојбата на издадените државни хартии од вредност³⁰ на примарниот пазар забележа пад на месечна основа за 481 милион денари и на крајот од месецот изнесуваше 147.991 милион денари. Намалувањето се должи на падот на дванаесетмесечните државни записи и двегодишните државни обврзници (без валутна клаузула), при раст на петнаесетгодишните државни обврзници (без валутна клаузула).

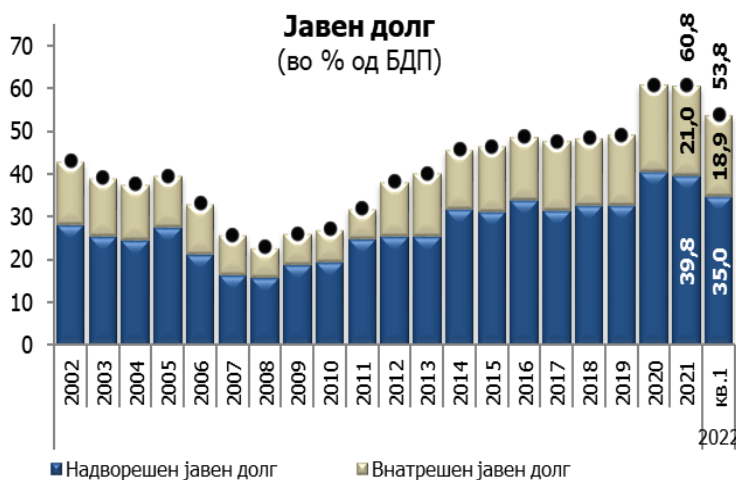

Новите емисии на државни хартии од вредност во мај 2022 година беа со рочност од дванаесет месеци и петнаесет години, без валутна клаузула. Во мај 2022 година, достасаа претходно издадени дванаесетмесечни државни записи и двегодишни државни обврзници (без валутна клаузула).

Во мај, на редовната аукција, Министерството за финансии ги зголеми каматните стапки на новоиздадените дванаесетмесечни државни записи и петнаесетгодишните државни обврзници без валутна клаузула за 0,4 п.п. и 0,2 п.п., соодветно (на нивото од 1,1% и 3,1%, соодветно).

³⁰ За 2022 година, според Буџетот, планирано е нето домашно задолжување (континуирани државни хартии од вредност) на државата во износ од 22.035 милиони денари, односно раст на состојбата на државни хартии од вредност до нивото од 168.344 милиони денари.

Извор: Пресметки на НБРСМ врз основа на податоци од Министерството за финансии.

На крајот на првиот квартал од 2022 година, јавниот долг³¹ изнесува 53,8% од БДП³² (60,8% од БДП на крајот на претходниот квартал). Притоа, надворешниот и внатрешниот јавен долг изнесуваат 35,0% и 18,9% од БДП, соодветно. Вкупниот државен долг на крајот на првиот квартал од 2022 годината изнесува 45,9% од БДП, додека долгот на јавните претпријатија (гарантиран и негарантиран)³³ на крајот на првиот квартал од годината изнесува 7,9% од БДП.

³¹ Јавниот долг е дефиниран со Законот за јавен долг („Службен весник на РМ“ бр. 62/2005, 88/2008, 35/2011, 139/2014 и 98/2019) според кој претставува збир на државниот долг и долгот на јавните претпријатија основани од државата или од општините, општините во Градот Скопје и Градот Скопје, како и трговските друштва коишто се во целосна или во претежна сопственост на државата или на општините, општините во Градот Скопје и Градот Скопје.

³² Во рамките на анализата, за номиналниот БДП за 2022 година, се користени априлските проекции на Народната банка. Поголемата разлика помеѓу остварениот номинален БДП за 2021 година и проектираниот износ на номинален БДП за 2022 година се одразува и во релативните показатели за јавниот долг.

³³ Согласно со измените во Законот за јавен долг од мај 2019 година негарантираниот долг на јавните претпријатија и акционерските друштва основани од државата или од општините, општините во Градот Скопје и Градот Скопје, се пресметува во јавниот долг („Службен весник на РМ“ бр. 62/2005, 88/2008, 35/2011, 139/2014 и 98/2019).

Прилог 1: Индикативни категории за личната потрошувачка и бруто-инвестициите

ИНДИКАТИВНИ КАТЕГОРИИ ЗА ЛИЧНАТА ПОТРОШУВАЧКА

	2019				2020				2021				2022				
	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	јан.	фев.	мар.	апр.
	реални годишни промени во %																
Промет во трговија на мало*	7,6	8,8	12,0	13,8	1,0	-18,6	-15,7	-15,5	-1,3	18,3	13,9	10,0	7,6	7,8	6,7	8,1	8,9
Бруто приходи од ДДВ*	3,5	1,4	7,5	6,6	1,8	-20,0	-10,8	-4,2	2,9	36,6	21,1	20,6	29,2	35,8	27,6	24,7	12,6
Увоз на стоки за широка потрошувачка*	2,8	5,9	9,7	4,9	6,9	-12,4	-3,6	-9,4	3,1	26,0	11,3	13,6	-2,8	12,4	-6,5	-9,6	-10,2
Домашно производство на потрошни добра	0,5	-1,0	2,4	-2,0	-0,5	-22,4	-9,3	-12,1	-4,8	22,8	-2,6	5,1	-2,7	-4,8	-2,7	-1,0	-9,9
Кредити на население*	8,2	9,6	9,3	10,1	9,7	6,3	6,2	4,5	4,7	5,7	4,0	3,2	-0,5	1,5	0,6	-0,5	-2,1
Просечна нето-плата*	2,2	2,4	3,5	4,2	10,0	4,6	7,0	4,7	2,0	5,7	1,1	0,7	0,0	-0,6	-0,8	1,2	-
Приватни нето-трансфери*	-2,4	-4,9	5,5	2,0	-2,5	-40,0	-36,5	-11,3	12,5	75,9	61,9	17,7	9,3	30,1	13,6	-7,6	-
Пензии*	4,1	2,2	3,9	2,1	5,7	6,2	5,3	5,4	2,3	0,3	0,0	-1,8	-3,3	-3,5	-2,6	-3,9	-0,2

*реалните стапки на раст се пресметани од НБРСМ, со делење на номиналните стапки на раст со годишната инфлација, мерена според трошоците на живот.

Извор: Државен завод за статистика, Министерство за финансии и пресметки на НБРСМ.

ИНДИКАТИВНИ КАТЕГОРИИ ЗА ИНВЕСТИЦИИТЕ

	2019				2020				2021				2022				
	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	јан.	фев.	мар.	апр.
	реални годишни промени во %, освен за СДИ промените на реалните износи се во милиони денари																
Увоз на средства за работа*	2,0	4,8	12,7	6,7	1,0	-34,5	-3,0	4,4	8,8	64,1	6,4	4,6	6,9	9,4	12,9	0,4	1,4
Извршени градежни работи**	15,1	-3,3	3,0	5,3	6,3	-5,1	3,0	2,3	-1,1	-9,6	-10,8	-17,5	-11,1	-26,2	6,3	-14,0	-
Домашно производство на капитални производи	12,3	-2,9	10,7	7,1	-5,7	-46,0	-9,0	1,0	-7,3	59,6	-24,3	-22,3	0,9	-3,0	3,2	1,9	-5,2
Државни капитални инвестиции*	-11,1	62,7	26,3	66,5	23,8	-34,4	26,0	-20,7	94,2	3,7	56,2	28,3	14,7	28,0	0,1	11,7	65,3
Директни инвестиции***	-11439,1	-2654,8	5520,0	-7211,3	4087,6	-2397,1	-5793,5	-9353,0	-8141,7	13993,0	2019,5	8856,0	6095,2	3015,9	135,6	2718,2	-
Долгорочни кредити на претпријатија*	4,9	4,8	2,6	6,4	4,1	8,2	11,5	5,8	7,3	2,5	0,7	3,9	2,2	2,1	2,3	2,2	1,5

*реалните стапки на раст се пресметани од НБРСМ, со делење на номиналните стапки на раст со годишната инфлација, мерена според трошоците на живот.

**реалните стапки на раст се добиени со користење на стапката на раст на дефлаторот на трошоците во градежништвото за нови објекти за домување.

***реалните износи се пресметани од НБРСМ, со делење на номиналните износи со нивото на индексот на потрошувачките цени (база година: 2020=100).

Извор: Државен завод за статистика, Министерство за финансии и пресметки на НБРСМ.